Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч. 58. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 26-го БЕРЕЗНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 26, 1954. No. 58. VOL. LXII.

НІХТО НЕ ПОВИНЕН БУТИ СУДДЕЮ В СВОЇЙ ВЛАСНІЙ СПРАВІ — КАЖЕ АЙЗЕНГАВЕР

ПРЕЗИДЕНТ НЕ БАЧИТЬ ПОТРЕБИ ВЖЕ ТЕПЕР ЗДІЙСНЮВАТИ ПРОГРАМУ УРЯДУ В БОРОТЬБІ З БЕЗРОБІТТЯМ; ОСТАННЯ ВОДНЕВА ЕКСПЛЬОЗІЯ — ЦЕ МІСТЕРІЯ ДЛЯ НАУКОВЦІВ; ЗДА ПОВІДОМЛЯТЬ АНГЛІЮ ПРО ЧАС НЕГАЙНОЇ ВІДПЛАТИ АГРЕСОРОВІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції заявив, що в ЗДА панує такий закон, що „ніхто не повинен бути суддею в своїй власній справі". Про це повинен дбати провід Республіканської Партії — казав президент у відповіді на запит журналістів про домагання сенатора Джозефа Р. Мек Карті брати участь у працях Сенатської Слідчої Підкомісії в справі непорозуміння з секретарем армії Робертом Стівенсом. На інший запит президент відповів, що він не може скласти жадної заяви про те, чи сенатор МекКарті має право ставити запити на цій комісії, бо він не орієнтується в цій, технічно заплутаній справі. Сенатор МекКарті негайно після заяви президента твердив, що між ним і президентом панує „повна згода", бо президентові слова відносяться не до нього (МекКарті), тільки до Роя Кона, якого має переслухувати сенатська Комісія. „Я зовсім не хочу бути своїм власним суддею" — казав МекКарті.

В справі безробіття президент казав, що покищо його уряд не думає здійснювати виготовлену програму боротьби з безробіттям, бо економіка ЗДА може поправитись без урядових заходів. Число 4 мільйонів безробітних — це дуже поважне число, казав президент, але існує можливість, що воно буде зменшуватися і без заходів уряду. Журналісти пригадували президентові, що місяць березень, згідно з його попередньою заявою, повинен був показати, чи теперішня знижка в продукції є переходовим явищем, чи загрожує перемінитися в депресію. На це президент відповів, що цього року спізнилася весна і пізніше припадають Великодні свята, що спричинило відложення більших закупів, тому треба почекати на квітень. Айзенгавер заповів, що докладніше поінформує журналістів про недавній вибух водневої бомби на Тихому океані аж тоді, коли дістане звіт від голови Комісії Атомової Енергії — адмірала Луїса Стравса. На конференції він тільки заявив, що ця експльозія „була містерією для науковців - спеціялістів від атомової сили". Щось велике мусіло статися, коли ця експльозія несподівано заскочила науковців — казав президент. Айзенгавер закликав французів і місцевих вояків у Індо - Китаї витримати в боротьбі проти комуністів і заявив свою віру в їхню перемогу. Англійського прем'єра Винстона Черчила президент запевняв, що ЗДА повідомлять англійський уряд і уряди інших союзників, коли б мали починати свою відплатну акцію проти агресора. Айзенгавер закликав Конґрес, щоб здійснив окремі пункти господарської програми уряду, бо це буде обороною перед поглиблюванням господарської знижки в країні.

Домагаються дальшої знижки податків від продажу

Вашингтон. — Демократичний сенатор Волтер Ф. Джордж заявив, що він домагатиметься в Сенаті більшої знижки податків від продажу, ніж ухвалила Палата Репрезентантів. Він сказав, що підтримуватиме внесок сенатора Пола Даґлеса, щоб скасувати 10-відсотковий податок від продажу таких предметів, як холодильники і кухонні плити. Джордж вважає, що таке зменшення податку від продажу збільшить купівельну силу населення і заохотить підприємців до розбудови своїх підприємств. Палата Репрезентантів зменшила прибуток із податків від продажу на 912,000,000 долярів, а Сенатська Фінансова Комісія підвищила цю суму до 958,000,000 долярів. Без змін залишилися податки від продажу лікерів, автомобілів, сигарет і тютюну.

„Дбайте більше про пацієнтів як про свою кишеню" — закликає лікар своїх товаришів

Клівленд, Огайо. — Д-р Роберт М. Майерс, який, поки став лікарем, був священиком, закликає своїх товаришів - лікарів, щоб вони проявляли більшу людяність, коли лікують своїх пацієнтів. У промові, виголошеній на зборах Американської Академії для Загальної Практики, він сказав, що лікарі вважають, нібито „Бог сотворив тільки їх", а всі інші люди сотворені не Богом. Професійні лікарі заінтересовані більше своєю кишенею, як пацієнтами. Вони думають тільки про те, щоб якнайскорше залишити практику і піти на відпочинок. Така постава лікарів більше сприяє домаганню державної або соціялізованої медицини, ніж усі політики, що колибудь жили. Майерс вважає, що „коли Американська Академія для Загальної Практики повинна мати основу для дальшого існування, то передусім лікарі мусять дати найкращу опіку якнайбільшому числу пацієнтів, і то по найнижчій ціні".

В АМЕРИЦІ

● **Група демократичних студентів** університету в Північній Каролайні вітала бувшого демократичного кандидата на президента Стівенсона таким транспарентом: „Нехай живе Адлей Стівенсон — найближчий президент ЗДА!"

● **В останньому тижні** в Ню Йорку зменшилося число прохань про виплату допомоги для безробітних. Це було найнижче в цьому році число прохань. Але в інших місцевостях Нюйоркського стейту число безробітних зросло, досягнувши найвищого числа в цьому році.

● **В Конґресі** з'явилася делеґація фармерів з південного заходу, щоб звернути увагу конґресменам на те, що в південно-західніх стейтах панує довга посуха, яка загрожує катастрофою сільському господарству та тваринним фармам.

● **Президент Айзенгавер** іменував генерал-ляйтенанта Лоренса С. Крейґі командантом союзних летунських сил в Південній Европі.

● **Найвищий суд** стейту Юта вирішив, що дерево, яке росте в городі, не є перешкодою для сусідного городу. Окружний суд був вирішив, що галуззя цього дерева, яке звисає над сусіднім городом, треба обтяти.

● **Секретар рільництва** Езра Тефт Бенсон боронив на Сенатській Комісії свою рільничу програму, заявляючи, що зменшена допомога фармерам реґулюватиме сільсько-господарську продукцію, коли фармери діставатимуть меншу державну допомогу за ті продукти, яких є забагато, і продукуватимуть ті продукти, що їх на ринку бракує.

ПРЕЗИДЕНТ ДІСТАВ РЕЛІГІЙНУ ПАМ'ЯТКУ

Президент Двайт Д. Айзенгавер побожно приглядається золотому хрестові, що його дав йому в Білому Домі, в імені Єрусалимського Патріярха, Архиєпископ Михаїл, голова Греко-Православної Церкви Північної і Південної Америки. В хрест оправлена частинка дерева з того хреста, на якому розп'ято Ісуса Христа майже 2,000 років тому.

Комісар для втікачів при ОН домагається 40 мільйонів долярів

Об'єднані Нації, Н. Й. — Високий комісар для справ втікачів при Об'єднаних Націях, д-р Дж. Ван Гейвен, опрацював плян розв'язки проблеми втікачів, для здійснення якого потрібно 40,000,000 долярів. Ця проблема мала б бути розв'язана впродовж найближчих п'ятьох років. Ван Гейвен сподівається фінансової підтримки від Господарської і Соціяльної Ради ОН, яка збирається на засідання вліті цього року в Женеві. Якщо 55 держав, членів ОН, які прихильно ставляться до втікачів, зложать суму 15,000,000 долярів, то решту Ван Гейвен береться роздобути з інших джерел. Згідно з пляном Ван Гейвена, 90% утікачів, які є під опікою ОН, мають асимілюватися в тих країнах, де вони живуть тепер, а 10% еміґрують до інших країн. Дотеперішня грошова допомога втікачам, щоб вони могли врости в економіку країн, в яких вони живуть, дала добрі наслідки.

Проєктують збудувати 1,400,000 мешкань

Вашингтон. — Голова Банкової Комісії в Палаті Репрезентантів, конґресмен Джессі П. Волкотт заявив, що республіканські провідники приспішують виготовлення законопроєкту про побудову нових домів, щоб найближчого тижня можна було приступити до голосування над цим законопроєктом. В 1954 році — сказав Волкотт — плянують збудувати 1,400,000 нових мешкань, а також уможливити продаж від 600,000 до 700,000 старих домів. Демократичні члени цієї комісії здивовані заявою Волкотта, бо досі передискутовано тільки частину цього законопроєкту. Вони заявляють, що не мають вигляду внести більші зміни в цьому законі. Комісія ухвалила зменшити готівку при купівлі нових та старих домів на 30 років сплати за куплені будинки. Досі треба було платити готівкою 3,000 долярів за дім вартости 15 тисяч долярів, а тепер цю суму зменшується до 2,500 долярів. Зменшується також вплати готівкою від домів, що їх продається за інші суми.

Таємні відомості про атом в англійській брошурі

Кензас Ситі. — Американські атомові фахівці вивчають видрукувану в Англії брошуру п. з. „Англійські атомові фабрики", в якій подано відомості про атом, що їх в ЗДА ще й досі вважають за секретні. Ця брошура, видана ще місяць тому, лише тепер появилася в цій країні. З неї можна довідатися про продукування атомової енерґії, про спосіб, яким англійці збагачують уран до вибухового рівня і про те, як вони продукують плютоній — матеріял, потрібний для виготовлення атомової бомби. Цю техніку винайдено спершу в ЗДА, і про неї знають в цій країні тільки одиниці з огляду на безпеку країни, яку охороняє закон, ухвалений Конґресом. Брошуру написав К. Е. Б. Джей, а надруковано її в королівській друкарні, звідки вона пішла у вільний продаж. Президент Айзенгавер недавно звертався до Конґресу з пропозицією змінити застарілий закон про атомову енерґію, який ухвалено тоді, коли атомова таємниця належала тільки ЗДА.

Справа депортації співака Геймеса

Лос Анджелес. — Уряд Іміґрації і Натуралізації вручив співакові Дікові Геймесові, чоловікові кінозірки Ріти Гейворт, наказ про його депортацію до країни його народження Арґентини. В наказі подано такі причини депортації: Геймес не може стати громадянином ЗДА, бо під час другої світової війни просив звільнити його від військової служби як чужинця; коли Геймес виїхав був в червні минулого року з ЗДА на Гаваї до Ріти Гейворт, то не мав права повертатися, і тому підлягає закону про депортацію. Геймес має ще й третю провину, бо в січні 1953 року не подав своєї адреси до іміґраційного уряду, хоч усі чужинці під загрозою депортації мусять це робити кожного року. Оборонець Геймеса заявив, що є люди, які бажають розбити подружнє життя Геймеса та Ріти Гейворт, і він апелюватиме до Найвищого Суду.

Півторафунтова дитина прожила вже п'ять днів

Морріставн, Н. Дж. — Дебра Енніс Нютон живе вже п'ятий день, хоч при народженні важила тільки 18 унцій. Вона належить до найменших дітей в історії медицини, які пережили своє народження. Дебра Нютон перебуває в шпиталі і „почуває себе добре", хоч стан її все ще вважають за критичний. Її годують що дві години через рурку. Лікарі вважають, що ця дівчинка буде жити, бо вона дуже активно і добре реаґує на зовнішні подразнення. Батьки цієї дитини живуть в Медисоні в стейті Ню Джерзі.

Американці не будуть вишколювати військ в Індо-Китаї

Секретар оборони Вилсон висловився за участю американських інструкторів у вишколюванні автохтонних військ в Індо - Китаї. Однак те його становище суперечить з становищем політичних і військових французьких чинників, які вважають, що вишколом індо - китайської автохтонної армії мають займатися тільки французи, головно з уваги на престиж Франції в очах автономних урядів Ляосу, Камбоджі і В'єтнаму. В Індо - Китаї є тепер 200 американських авіяційних техніків та 40 цивільних пілотів і ще не вирішено, чи буде збільшена ця кількість американців з висилкою дальшої групи американських бомбардувальників. — Тим часом переговори між урядами Франції і В'єтнаму щодо надання цій країні самостійности — не привели до успіху, бо В'єтнам домагається признання його рівнорядности з Францією, з якою він підписав би політично-військовий пакт. В'єтнам запропонував, щоб Франція перетворилась у союз держав за зразком Великої Британії. Франція не погоджується на це, побоюючись поганих для неї наслідків в Марокко й Тунезії. Тому невідомо, чи В'єтнам, на терені якого ведеться війна з комуністами, візьме участь в Женевській конференції.

Неру критикує американську систему колективної безпеки

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру знову виголосив у парляменті велику промову з гострою критикою американської системи колективної безпеки, називаючи її сіянням „небезпеки, непевности і хиткости". При цій нагоді він ще раз накинувся на американську військову допомогу Пакістанові, заявляючи, що вона „створює воєнний клімат". Треба рішитися — сказав Неру, — що війна є неминуча, і тоді всіми способами до неї приготовлятися, або шукати миру „коли не за всяку, то майже за всяку ціну". Хто допускає можливість війни, той „вже програв справу миру". При цій нагоді Неру знову закликав негайно припинити воєнні дії в Індо-Китаї, не чекаючи на висліди Женевської конференції. Одначе він признав, що осягнути перемир'я в Індо-Китаї дуже трудно, бо там нема якоїсь одної виразної фронтової лінії. Неру дуже оптимістично ставиться до Женевської конференції і дуже радий, що „вперше буде представлений там Китай". Приявність націоналістичного Китаю в Об'єднаних Націях він назвав „малим абсурдом".

Лейбур-партії загрожує розлам

Лондон. — В англійській опозиційній Робітничій партії може прийти вкедовзі до розламу, у вислідi якого друга найбільша англійська партія поділиться на дві майже рівні частини. Ця небезпека постала в зв'язку з питанням відбудови німецької збройної сили. Офіційний провід партії солідаризується з консервативним англійським урядом у відношенні до західньо-европейського пакту Оборонної Спільноти, що передбачає спільну з німцями европейську армію, вважаючи, що така армія корисна для Англії, бо забезпечує її зі сторони европейського континенту. Крім цього, керівництво лейбуристської партії однозгідне з консерватистами в тому, що на довшу мету тримати німецький нарід обеззброєним не вдасться, отже краще мати контролю над німецькою армією під спільним европейським командуванням, як стояти збоку. Тим часом велика частина лейбуристів рішуче проти всякої відбудови німецької збройної сили і проти пакту Оборонної Спільноти. Минулого тижня п'ять лейбуристських парляментарних послів, у проводі з дружиною лідера лівого крила лейбуристів, Бевана, виїхали до Парижу на з'їзд противників західнього пакту Европейської Оборонної Спільноти.

Ізраїль погрожує арабам відплатою

Єрусалим. — Представники Ізраїлю вийшли з мішаної йорданськo - ізраїльської комісії для береження перемир'я, що існує від останньої жидівсько - арабської війни під проводом американського коммодора Гачісона, — на знак протесту проти становища цієї комісії у справі нападу на автобус і вбивства 11 його пасажирів. Представники Ізраїлю в цій комісії запропонували резолюцію з гострим протестом і засудом Йорданії, з території якої — як твердять ці представники — прибула до Ізраїлю озброєна група арабів і зробила на автобус засідку. Представники Йорданії заперечили цьому, заявивши, що жиди не мають на це певних доказів, а що, навпаки, є познаки, що в нападі брали участь також мешканці Ізраїлю. Названий вгорі голова комісії в голосуванні участи не брав, але прихилився радше до становища Йорданії. Тоді представники Ізраїлю відмовились співпрацювати з комісією. Голова делеґації Ізраїлю заповів ще перед голосуванням, що невдача комісії у цій справі означатиме „кінець Гачісона" і „кінець Об'єднаних Націй в Палестині". Найгірше — пише американський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" — що представник Ізраїлю з виразною погрозою заявив, що уряд його країни не зможе ґарантувати, що з жидівського боку не буде відплати за цей напад. Ця погроза відбилася вже на терені Об'єднаних Націй у Ню Йорку, де представник Ливану, д-р Малік, звернув в Раді Безпеки увагу в імені всіх арабських держав на те, що збоку Ізраїлю треба сподіватися якогось нападу. Представник Ізраїлю цьому заперечив.

Німці здобувають торговельний ринок

Мехіко Ситі, Мехіко. — Західня Німеччина плянує здобути торговельний ринок у Мехіко та інших латинських державах Південної і Середньої Америки, який вона була втратила під час другої світової війни. В тій цілі зорганізовано в столиці Мехіко велику виставку мануфактурних товарів та машин. Ціна виставлених експонатів перевищує 25 мільйонів долярів. Виставку відкрив міністер господарства в імені мехіканського та німецького президентів. Вона триватиме до 14 квітня ц. р. Виставка має не тільки показати багатство німецької промисловости, але одночасно й започаткувати німецьку господарську експанзію на Західній Півкулі, де досі на ринку панували американські товари. Німецький міністер торгівлі Людвіґ Ергард назвав Латинську Америку „континентом майбутнього". Перед війною експорт з Німеччини до Мехіко становив 20.000.000 долярів, а в 1953 році дійшов вже до 30.000.000. Німці привезли минулого року з Мехіко товарів на 25 мільйонів долярів. Мехіко дістає з Західньої Німеччини довгоречинцеві кредити і допомогу в здійснюванні господарських плянів.

ЗАГОСТРИЛИСЬ ВІДНОСИНИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І ФРАНЦІЄЮ

ФРАНЦІЯ ПОСТАВИЛА НОВІ ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВІДБУДОВИ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ. — НЕМА ВИГЛЯДІВ НА ПОРОЗУМІННЯ У СПРАВІ ЗАРЩИНИ

Бонн. — Німецький уряд оприлюднив свою постанову — відкинути останні передумови, що їх поставила Франція при затверджуванні тої зміни німецької конституції, яка дозволяє німцям відбудувати свою збройну силу. Три західні високі комісари погодились були вже на затвердження тієї зміни, прийнятої німецьким парляментом, з тим додатковим застереженням, що відбудова німецької збройної сили може розпочатися тільки після ратифікування західньо-европейського пакту Оборонної Спільноти всіми шістьма заінтересованими державами. Тим часом уже після такої постанови західніх високих комісарів французький уряд зажадав ще додатково, щоб Західня Німеччина підписала протокол, виготовлений представниками шести держав, приналежних до так званої західньої европейської спільноти, про те, що Франція збереже свої окремі зверхницькі права над французькою армією, якщо постане спільна европейська армія включно з німецькими частинами. Той протокол був виготовлений ще в лютому минулого року у Римі, але його не підписували формально уряди всіх заінтересованих держав. Західньо-німецький уряд стоїть тепер на становищі, що коли б канцлер Аденауер мав підписати тепер той римський протокол, то це вимагало б нової ратифікації західньо-німецьким парляментом і виринула б нова політична справа, яка ускладнила б внутрішню політичну ситуацію в Західній Німеччині. Тому речник західньо-німецького уряду рішуче висловився проти висування Францією додаткових і непередбачених досі труднощів і заявив, що уряд не буде навіть вдаватись у розгляд тієї останньої французької вимоги. Водночас у Парижі настрої серед французьких політиків не ворожать порозуміння з німцями у справі Зарщини, бо французи не хочуть погодитись на засадничу вимогу німців, щоб німці могли в однаковій мірі користуватись господарським потенціялом Зарщини, як французи. Тому й прем'єр Ляніель відмовився визначити вже тепер дату, коли уряд предложить західньо-европейський оборонний пакт на ратифікацію парляментові, бо не бачить реальної можливости, щоб у такій ситуації той пакт міг бути ратифікований. З другого боку, відложення знову цієї справи наражує Францію на погіршення взаємин з З'єдиненими Державами, і то якраз перед Женевською конференцією, коли вирішення питання миру-війни в Індо-Китаї залежить у величезній мірі від становища З'єдинених Держав.

Тіто іде до Туреччини

Београд. — Югославський маршал Тіто заповів, що в найближчому місяці поїде до Туреччини з офіційними відвідинами. Під час тих відвідин буде мова про перетворення теперішнього військового порозуміння між Югославією, Грецією і Туреччиною у військово - політичний союз цих трьох держав. Водночас виявились можливості, що четвертим партнером того пакту стане Італія. Повідомляючи про це з Беоґраду, закордонні кореспонденти додають, що існують познаки, що в дуже близькому часі прийде до безпосереднього порозуміння між Італією і Югославією у справі Трієсту.

Уряд Шельби в Італії має сильну позицію

Рим. — Уряд Шельби осягнув поважну перемогу в зв'язку з скандальною справою, що загрожувала йому потрясенням: торгівлею наркотиками в клюбах, що користувались протекцією поліції, смертю при невиясненних обставинах молодої дівчини та участю в тій афері сина міністра закордонних справ Піччіоні і ін. Опозиція зажадала в цій справі негайної парляментарної дебати. Прем'єр Шельба спротивився, кажучи, що тепер ще ведеться поліційне та судове слідство в цій справі, і запропонував повести дебату найшвидше 7 липня. За урядовим внесенням було 270 голосів проти 198. Окремо 268 голосами проти 207 голосів був відкинений внесок комуністів у цій самій справі. Прем'єра Шельбу підтримали також монархісти, які, зрештою, не належать до урядової коаліції.

Совєти випустили на волю 291 еспанського полоненого

Мадрид. — Французький Червоний Хрест повідомив, що совєтський уряд випустив на волю 291 еспанського вояка, що попали в полон ще на початку другої світової війни. Щоб забрати звільнених еспанців, до Одеси вислано корабель. Усі вони перебували в одному з совєтських таборів невільничої праці, і були позбавлені права писати та діставати будь-які листи. У другій світовій війні воювала по німецькому боці проти Совєтів еспанська „Блакитня дивізія".

В СВІТІ

● **„Москалі перші полетять на місяць",** — заявив 90-літній російський учений Обручев у своєму зверненні до комсомолу, що його передавали через радіо. „На місяці чекають на російських Колумбів", — сказав здитинілий російський гурра-патріот.

● **Королеву Єлисавету II,** її чоловіка князя Единбурґу і весь почет вже двічі щеплено в Австралії ґамма - ґлобуліною проти недуги дитячого паралічу, що її епідемія вибухла в околиці, яку саме відвідує королева. Щепленню не піддано тільки осіб старших за 35 років, бо вони відпорніші на дитячий параліч. П'ять тижнів тому королеву та її почет щепили після того, як вона розмовляла з дружиною посла, що захворів на цю недугу.

● **У столиці Пакістану,** Карачі арештовано три особи, між ними генерала, під закидом, що вони підготовляли атентат на молодого короля Іраку, що приїхав до столиці на відвідини. Другому секретареві посольства Цейльону наказано виїхати з Пакістану впродовж 24 годин, як замішаному в тій змові.

● **Китайський комуністичний** уряд заарештував 28 китайських католицьких духовників, у ході дальших репресій проти релігії і духовенства, — повідомили втікачі, що прибули до Гонґ Конґу.

● **Індо-китайські партизани** застосували нову тактику: щоб відвернути увагу французів від фортеці Дієнбієнфу і перешкодити довозові нових підкріплень, вони посилили бойову акцію на інших відтинках, зокрема — знову перетяли головний шлях від порту Ганой до місцевости, де перебувають американські летуни й технічний персонал.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КЛОПОТИ З НОВИМ ГАСЛОМ

Багато слів витратили президент Айзенгавер та секретар стейту Доллес на виснення „Нового обличчя" („Ню Лук") республіканської адміністрації, проте, ні в Америці, ні в світі ще й досі не визнаються, що саме це нове гасло означає, зокрема, що є в ньому „нового". Мабуть тому президент заявився проти цієї назви, розуміючи, що вона баламутна.

„Нове обличчя" зв'язане в першу чергу з стратегією, військовою і політичною, а стратегія, на думку Айзенгавера, мусить змінюватись, відповідно до нових родів зброї й обставин. Над нею треба час від часу призадумуватись та її перевіряти. „Нове обличчя" — це якраз така перевірка, яка займається головно воєнними операціями ЗДА на випадок совєтської агресії. Та як ті операції будуть виглядати, в якому місці, на які розміри, і з атомовими бомбами, чи без них, — „Нове обличчя" не проголошує. „Нове обличчя" не заповідає також, чи відплата на совєтську агресію буде обов'язково означати вибух нової світової війни. З цього висновок, що, не зважаючи на відплату, льокальна війна може знову вибухнути в подібний спосіб, як це було в Кореї. Про все те треба догадуватися і то не союзникам Америки, а Кремлеві. Якраз це мало б бути тим засобом, який повинен би відстрашити Москву від нової агресії.

Можна догадуватись, що ініціятором творення „Нового обличчя" є таки сам президент. Тут він виступає вже не як президент, але в ролі військового стратега, себто фахової людини. З „Нового обличчя" говорить не Айзенгавер-політик, а тільки Айзенгавер-військовик, а треба пам'ятати, що широкі маси, вибираючи його президентом, не думали про нього як політика. Перед ними стояв славний переможець на полях бою. Тим то таку велику вагу прикладають у світі до „Нового обличчя", вважаючи його твердим словом військовика і великого стратега. Але звідси і страх Західньої Европи, що це є вже „воєнне гасло", хоч воно проголошене на ділі тільки на те, щоб до війни не допустити і залякати того, хто війну готов би почати якимсь агресивним актом. Отже це є свого роду забезпека Західньої Европи від совєтського бомбардування, якщо Кремль, річ ясна, захоче з тою пересторогою ЗДА рахуватись. Для американського народу це — заповідь, що, на випадок нової совєтської агресії проти його союзників, не буде ніякого вагання, як треба ЗДА поступити. Іншими словами, в такому випадку будуть виключені всякі розмови про якусь ізоляцію ЗДА.

Слаба сторона „Нового обличчя", як завважують його критики, полягає в тому, що це є тільки стратегія на випадок війни, *а вона повинна б бути також і гаслом на час миру.* Вона повинна б дати світові до пізнання, яким він повинен бути по війні. Цього в тій військово-політичній стратегії нема. Що більше, навіть не знати, яка є властиво політика вашингтонської адміністрації у відношенні до загарбаних Москвою земель і поневолених нею народів. Яка ціль наша: „визволення", „стримування"? — питає „Ню Йорк Таймс". Це те саме питання, яке ми недавно піднімали, згадуючи, що від якогось часу взагалі нічого не чути про „політику визволення". Бо як важливим є залякування майбутніх агресорів, так не менше важливо знати, який новий світ маємо на думці, коли б війна почалася, — пише далі „Н. Й. Таймс".

„Таємниці", що відносяться до долі народів, підбитих і гноблених Москвою, не менше важливі, ніж „таємниці" водневих бомб. Коли б ця проблема була обнята ясно й справедливо „Новим обличчям", тоді це гасло було б справді „революційним", таким, яким його спочатку проголошено. Джеймс Рестен цілком слушно пригадує республіканській адміністрації той шум, який зчинився був довкола нової політики Республіканської партії, себто довкола „політики визволення". Він згадує великі надії, які ця політика зродила в Східній Европі. Та що з цього всього вийшло? Хіба те, що тепер пишуть про цю політику, а саме, що тоді ніхто серйозно не думав ні про справжнє визволення народів, ні навіть про звільнення Совєтами сателітських країн. Просто хотіли чимскорше покінчити війну в Кореї та припинити чи ослабити агресивний комуністичний наступ на інших фронтах.

Таке пише Рестон, який знає краще за інших, як ці справи маються. Це є гірка правда, але про неї треба нам знати, коли хочемо добре розуміти політику „Нового обличчя". Проте пам'ятаймо, що й ця політика-стратегія не вічна.

КОРИСНА УСТАНОВА

Від довшого часу в нюйоркському центрі Ради Добродійности й Здоров'я відбуваються наради, щоб визначити способи для пристосування новоприбулих імігрантів до обставин, в яких вони опинилися в Америці. У цих нарадах беруть участь представники різних етнічних груп, між ними також і українських (ЗУАДК'у і „Самопомочі"). Донедавна головним предметом цих нарад була доля старших людей, яким треба не тільки допомогти матеріяльно, але й підшукати громадські осередки („коммюніті сентерс"), де вони могли б проводити кілька годин денно у товаристві таких, як вони, старших осіб. У найновіших часах прийшла на чергу допомога молоді, головно у виборі фаху, відповідно до здібностей і освіти.

Це все складні речі, і тому не легко скласти нашвидкуруч плян, що відповідав би потребам нових американців. Іноді здається, що вже щось осягнено в одній чи другій ділянці, коли несподівано виходять на денне світло непередбачені перешкоди. Та це не спиняє керівників міського департаменту Добродійности й Здоров'я у їх прямуванні до наміченої цілі.

Ню Йорк — це не пересічна американська оселя. Це навіть не одноцільне місто. Він охоплює площу в 321 квадратову милю, на якій розбудовано в минулому багато осель, що згодом сполучилися в одно середовище. Його передмістя й окремі дільниці різняться своїм характером і потребами. Тут виринають різнородні проблеми, які ускладнюються ще й великим числом людей, що прибувають з різних стейтів та заморських країн.

Ще донедавна деякі імігранти, головно з південної Европи, а пізніше з островів, були залишені своїй долі. Цілі дільниці, заселені цими імігрантами, виставлені на небезпеку вуличних нападів і безупинної війни молодечих ватаг. Тимто керівники Ради Добродійности й Здоров'я прийшли до висновку, що треба поважно заопікуватися чужонародженою молоддю, щоб допомогти їй при виборі фаху відповідно до здібностей кожного і тим зменшити можливість звихнення одиниць. З таких міркувань зродилася думка зорганізувати порадню, одначе не урядову, а приватну, засновану на добродійних фондах і під керівництвом приватних добродійних установ, яким місто відступило б для цієї цілі відповідне приміщення.

Це не є спроба масового пристосування, як дехто міг би помилково думати. Це — фахова всебічна допомога одиницям, які самі зголосяться до порадні, одначе не безпосередньо, а через якусь з допомогових організацій.

Для українців Ню Йорку існують дві такі організації, а саме: Український Переселенчий Осередок, що функціонує тепер як відділ ч. 2 Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (11 Іст, 7-ма вул.) і „Самопоміч" (77 Іст, 7-ма вулиця).

Хоч цю справу започатковано в Ню Йорку, не треба думати, що вона має лише місцевий характер. Тому українська молодь, як та, що прибула недавно з Европи, так і та, що вже підросла в Америці і не може дати собі ради при виборі фаху, повинна користати з порадні. Молоді люди, які покінчили европейські чи інші закордонні високі школи, або що почали університетські студії, матимуть першенство. Одначе не йдеться тут про саму лише університетську молодь. Особи, які покінчили або недокінчили середні загальні чи фахові школи, можуть також користуватися цінними вказівками й порадами. Незнання англійської мови не становить перепони при зголошуванні.

Справу пристосування молоді до загальних відносин у світі й в Америці обговорювала пані Овета Колп Гоббі, секретарка Здоров'я, Освіти й Добродійности в кабінеті президента Айзенгавера, на з'їзді 800 делеґатів Крайового Товариства Шкільних Рад, що відбувся в Атлантик Сити в половині лютого цього року. У своїй доповіді вона згадувала про зріст числа конференцій учителів і батьків, які мають на меті привести до зближення батьків з учителями для допомоги у вихованні молоді. При тому вона звернула увагу учасників з'їзду на „проблеми доби", в якій виховання гратиме важливу ролю. Ці проблеми, на думку пані Гоббі, виринули особливо гостро в найновішому часі, коли комунізм намагається опанувати світ тоталітарними ідеями. „Факт, що наші вороги використовують свою виховну систему для поневолення, замість визволення умів, не повинен відстрашувати нас від перевірки нашої власної виховної системи, щоб приглянутися, наскільки вона сприяє поширенню свободолюбних ідей", — говорила федеральна секретарка.

У тому самому часі д-р Маршал Т. Нюман, антрополог із Смитсонського Інституту у Вашинґтоні, виступив з теорією, що середовище, в якому виростає людина, має безпосередній вплив на фізичні зміни, незалежно від успадкованих прикмет. Він твердить, що такі чинники, як клімат, дієта і культура, до деякої міри можуть мати вплив на розміри людського тіла, на стосункову величину рук і ніг, на довжину рамен і ін. Він звертав увагу на факт, що діти і внуки европейських імігрантів на зріст більші за своїх батьків, а це впливає теж на успадковані прикмети. З цього виходить, як каже д-р Нюман, що „людина приходить на світ з значними можливостями пристосування до оточення"

Наскільки фахівці що досліджують здібності новоприбулої молоді, беруть до уваги найновіші теорії для порад при виборі фаху, досі невідоме. Одначе сама засада, що фах повинен відповідати здібностям і прикметам людини, вже давно випрактикувана і тому треба її привітати і в Америці.

СОВЄТСЬКІ МАРШАЛИ

Смерть Сталіна, а за цим ліквідація Берії, винесли на поверхню совєтського життя армію і, зокрема, її маршалів. І в зв'язку з цим, виринає питання: хто є на ділі офіційним „маршалом Совєтів" і як воно є, що політики без ніякого військового вишколу мають цей титул? Виснює це питання факт, що в Совєтах є т. зв. „політмаршали" і „військові маршали". Ці останні знову ж таки діляться на „спецмаршалів", з одного, і „армійських" та „штабових маршалів" з другого боку. За час існування Совєтів іменовано 41 маршала.

„Політмаршали" — це люди без ніякого, або тільки з мінімальним військовим вишколом. Цей титул дістають вони за свої заслуги перед „родіною". Сталін був найстаршим ранґою маршалом і одиноким „г е н е раліссімусом". Булґанін був міністром війни від 1947 до 1949 р. і по смерті Сталіна вибився на дуже видне місце. Васілєвський був міністром війни до 1953 р. Це типовий сталініст. Єгоров був до 1937 р. заступником міністра війни, але його і Тухачевського наказав Сталін розстріляти. Що зустріло маршала Берію, кожному відомо. З останньої війни появилися маршали: Будьонний, як зовсім нездарний полководець на південному фронті, Воронов та Рокосовський, як оборонці Сталінґраду, та монгол Чойбальзан, — „почесний маршал кавалерії".

„Штабові" та „армійські маршали" за виїмком Тухачевського та Блюхера (розстріляні) відомі з останньої війни. „Маршал Клим" (Ворошилов), сьогодні „президент" держави та найстарший ранґою, був міністром війни від 1925 року, головним командантом в останній війні групи Північ, а опісля високим комісаром на Угорщині. Його найбільшою заслугою є військова реформа II. з р. 1925. Його шефом був довгі роки Тухачевський, якого звали „червоним Наполеоном". Йому завдячує червона армія військову реформу III (1934-37 рр.), запровадження військових ступенів та скріплення боєздатности армії. В 1937 р. попав він в конфлікт з партією та НКВД, за що разом з Блюхером та Єгоровим, заплатив життям. Крім цих трьох, ще шість інших сьогоднішніх маршалів були обвинувачені в змові, а саме: Тимошенко, Жуков, Мережков, Яковлєв, Рокосовський і Толбухін, однак окрема комісія, під проводом Берії, звільнила їх від цього обвинувачення (1937).

При акції проти Берії та МВД запевнив собі Маленков поміч маршалів. Головою Воєнного суду, який судив Берію, був маршал Конєв, що перед тим ніколи такої функції не виконував. Після того, позиція та вага армії значно зросли, і тепер перші місця після Маленкова займають маршали: Ворошилов, Булґанін, Тимошенко та Жуков, зокрема цей останній, який числиться найкращим стратегом Совєтів і, як заступник міністра війни, є фактично головним командантом червоної армії. Тимошенко — творець військової реформи IV (1940), головний командант у війні з Фінляндією, займає сьогодні в армії, практично беручи, місце Берії. Від 1953 р. всі накази про арештування з рамени військової поліції, підписує цей маршал.

Найбільш знаними в совєтській армії є сьогодні маршали: Жуков, Тимошенко, Конєв, Рокосовський та Маліновський. Наймолодший з них 41-літній Толбухін. Шеф генерального штабу, маршал Соколовський — бувший поручник австрійської армії з першої світової війни. Шефами генерального штабу були маршали: Тухачевський, Сапожніков, Жуков, Мережков, Антонов, генерал Штеменко.

Совєтська армія довгі роки не знала ступня маршала. Щойно 1930 року створено титул „маршал Совєтів". Тоді число їх обмежено до п'яти. Під час війни підвищено це число до 30, аж нарешті досягло воно числа кількох десятків. В військовій академії ім. Фрунзе існує окремий факультет для маршалів. Кожний кандидат на маршала мусить написати докторську працю, і дістає титул „доктора військових наук". Маршал одержує місячно 10,000 рублів, генерал - маршал 15,000, а генераліссімус — 20,000. Крім цього кожному приділюється площу під будову власного дому. (Совєтські копуни, які побили були англійських в копаному м'ячі, дістали кожний готову віллю, а від англійців на спомин — біблію).

Совєтські маршали є сьогодні першорядним фактором. Найкраще вказує на це те, що в уряді Маленкова на постах міністрів або їх заступників сидить аж десять маршалів.

Нестор

НЕВИЯСНЕНИЙ ЗЛОЧИН

Вночі проти 23 січня 1921 року стався великий злочин. У селі Марківці на Гайсинщині забито великого сина українського народу Миколу Дмитровича Леонтовича. Таємниця злочину залишилася нерозкритою. Большевицька влада не виявила належного зацікавлення цим злочином, бо видно сама це вбивство зорганізувала, а родичі покійного і знайомі не могли цієї справи порушити, бо знали, що злочинець владі був відомий. Це підтверджують такі факти:

Телеграма завідувача відділу політосвіти на Брацлавщині Латкорева такого змісту: „Вночі з 22 на 23 січня рукою злочинця вбито у домі свого батька відомого композитора Миколу Дмитровича Леонтовича. Село Марківка Гайсинського повіту. Завполітнаросвіти Брацлавщини Латкорев".

Повідомляючи Київ про вбивство М. Д. Леонтовича, Латкорев не зазначив у своїй телеграмі, яких заходів він ужив, щоб виявити злочинця. Та це було не в його владі і не в його інтересі.

Минуло кілька років, і на сторінках большевицького журналу „Життя й революція" за 1928 рік (книга 8-ма) була вміщена стаття про М. Д. Леонтовича, яка коротко розповідала про цю трагедію так: „Як смерклось, до хати батька Леонтовича завернув переночувати подорожній. Увечері точилася розмова, а під ранок 23 січня, як усі ще спали, цей подорожній з обріза застрелив М. Д-ча, пограбував деякі його речі, залишивши дещо із своїх речей, і втік. Коли в містечку Теплик вбивцю хотіла затримати міліція, він відстрелювався, поранив міліціонера, прострелив начальникові шинелю і зник".

Як телеграма Лоткарева, так і повідомлення автора допису до журналу „Життя й Революція" — досить характеристичні щодо зацікавлення владою цим злочином. Дивним стає, як міліція пізнала злочинця в містечку Теплику, яке від села Марківки лежить на віддалі біля десяти кілометрів; як могло статися, що в такому малому містечку, як Теплик, міг зникнути злочинець з пограбованими речами, який поранив міліціонера та ще й прострелив шинелю начальникові міліції? Хто ж повідомив теплицьку міліцію про появу в ньому злочинця? Все це — таємниця, а такі дописи — звичайне заплутування слідів.

Як же воно було в дійсності? До будинку священика, батька Миколи Дмитровича, пізнього вечора попросилась наніч невідома особа на прізвище Грищенко, що було видно з пред'явленого господареві дому документа. Після убогої вечері, за браком місця в хаті, подорожньому запропонували лягти спати в одній кімнаті з Миколою Дмитровичем. Між подорожнім Грищенком та Миколою Дмитровичем довго точилась мирна бесіда. Десь коло півночі священик почув постріл у кімнаті сина, і коли зайшов до кімнати, то Грищенка вже там не було, а Микола Дмитрович лежав на постелі з п р о с т р е л е н и м животом... Промучившись до ранку, 23 січня 1921 року, Микола Дмитрович помер.

Ніяких речей Грищенко не пограбував і своїх не залишив на місці злочину. Отже твердження автора допису в журналі „Життя й Революція" не відповідає дійсності. Цим твердженням автор цього допису хотів підкреслити не політичний зміст злочину, а грабіжницький. Та й що можна було пограбувати в такого бідного вчителя, яким був Леонтович, та ще й на четвертому році большевицького свавілля? Треба звернути увагу ще й на те, що самий постріл був заздалегідь обміркований, бо коли б куля потрапила не в живіт, а в друге місце, постріл міг бути не смертельним, тим більше, що стріляно при світлі.

Хто ж був той Грищенко? Можливо, що це прізвище є прибране, але в Тульчині воно було відоме. Де працював Грищенко, в якій установі Тульчина, ніхто не знав, але Грищенка часто можна було бачити в різних установах. Цілком слушним було припущення мешканців Тульчина, що Грищенко працював в ГПУ, і, відвідуючи різні установи, збирав від сексотів відомості. Та це буде видно далі.

Одного разу, від'їжджаючи до ст. Джулинки з Одеси, я на одній станції мусів був пересісти на другий потяг. Було це в березні 1921 року. Надворі було тоскно та й пізня пора, і всі пасажири, очікуючи потяга, на Джулинку, скупчилися в станційній залі. Примостившись на лаві, біля вікна, я почав дрімати. Мої сусіди про щось пошепки розмовляли. Згодом, думаючи, що я сплю, почали говорити голосніше. Зміст розмови приблизно був таким: „Та у нього така вдача, хіба ти не знаєш? Грищенко завжди стріляє в живіт. Усі свої завдання він виконує в такий спосіб, так було і в Марківці з Леонтовичем..." На цьому розмова урвалась. На станцію підійшов потяг, і всі пасажири рушили до нього. Я, не спускаючи очей з моїх сусідів, теж рушив до потягу, але до одного вагона з ними мені, на жаль, сісти не пощастило...

Київ. 1928 рік. На Безаківській вулиці ледве втиснувся я до трамвайного вагона. На „Єврейському базарі" вагон майже спорожнився, і я зайняв вільне місце. Позаду мене двоє громадян про щось жваво розмовляли, і... я знову почув прізвище Грищенка: „Та ти, бачу, не знаєш Грищенка. У нього є якась ненормальність. Не зважаючи на різні неприємності, він завжди стріляє тільки в живіт. Так він забив і Леонтовича..." Встав, щоб поглянути на розмовників, і з першого погляду зрозумів, що за особи вели цю розмову. Будь-які запити були б дуже небезпечні... Схвильований, на першій зупинці вийшов з вагона.

Як видно з цих, випадково почутих, р о з м о в, злочинець-вбивця М. Д. Леонтовича добре був знаний владі. То вона його послала і, звичайно, не могла розпочинати якогось слідства, бо то було не в її інтересі.

О. Б.

Андрій Качор

ЗАКАРБОВУЙМО МИНУЛЕ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО

(Під розвагу українській інтеліґенції)

Інтеліґенція кожного народу, а українського зокрема, — це ті люди, яким доля дозволила, за ціну великих витрат з народного майна, здобути найвищий рівень незалежности, що зветься освітою і вихованням. І цю свою духову незалежність провідна верства кожного народу виявляє духовою творчістю, сплачуючи свій довг вдячности за науку, згідно з засадою святого письма: „Буде багато вимагатися від того хто багато отримав".

Одначе, на жаль, багато з нас про цей свій довг - обов'язок супроти свого народу забуває.

Ми опинилися в тяжких невідрадних умовинах, що нам приходиться часто в поті чола здобувати хліб щоденний і тому забуваємо про нашу відповідальність за майбутнє.

В останніх часах серед загалу української спільноти в цій країні лунає клич: збагачуймося! Практичний чоловік не буде цьому кличеві заперечувати, але саме збагачення не може бути метою нашого життя, бо тоді станемо рабами нашого життя і перемінимося в грубих матеріялістів... хоч ми втікали від матеріялістичного наїзника з рідних земель.

Гадаю, що ми вже,назагал, знайшли для себе, на новій землі нашого поселення, відповідне місце і у вільний від праці час, можемо дещо часу присвятити громадській праці; пам'ятаймо, що хоч кожний обов'язаний змагати до щастя й особистого добробуту, але осягнути їх можна тільки працею для загалу.

Щоб наша праця була корисна й успішна, мусимо її базувати на досвіді нашого минулого. І тут хочу вказати на одну ділянку дуже важливої праці, яку може зробити український інтеліґент.

Як колись, у сіру давнину нашої історії, пропадали наші цінні літературні, наукові, мистецькі, а навіть побутові пам'ятки від нападів і спустошень диких орд московських та так і тепер, під окупацією московсько - большевицького наїзника, пропадає українська культура. Українська духовість на рідних землях душиться у вузеньких рямках нової московсько - марксистської проблематики. На наших очах пропадають всі надбання українського народу останніх десятиліть і поволі багато вірних подій і дієвих осіб забувається та часто не лишають по собі навіть згадки.

На наших очах відходять з цього світу останні наші провідники і працівники — діячі різних ланок громадського життя — що активно підготовляли український нарід до державного життя. Вони створили цілу низку громадських організацій, товариств і установ, одначе не вспіли ці свої діла належно, на письмі,

(Закінчення на стор. 5-ій)

бкр

УКРАЇНА І СВІТ У ШЕВЧЕНКОВЕ СТОЛІТТЯ

(Репортаж з газетних вирізок 1913 - 1914 рр.)

(9)

Ілинці, Снятинського повіту, протестують

Львів, 20 березня 1914. — Селяни Ілинець, Снятинського повіту, зібралися дня 5 н. м. на довірочні збори й ухвалили резолюції з протестом проти заборони Шевченківських свят на Україні і з подякою думським послам за їх виступ в цій справі. Село Ілинці належить до наших свідомих сіл. Цими днями вибрано комітет для здвигнення пам'ятника Шевченкові на площі серед села і також вирішено назвати іменем поета одну з вулиць.

Дар „Свободи" в ювілейний рік

Львівське „Діло" з 21 березня 1914 р. подає: Редакція „Свободи" в Джерзі Сиґі, Н. Дж. зарядила в ювілейнім 1914 році збірку ювілейного фонду як дар для „Рідної Школи". З того фонду прислала вже редакція „Свободи" 500 долярів, з чого 97 дол. 55 центів призначено було на ґімназію в Рогатині, а 58 дол. 55 цт. на ґімназію в Збаражі. За ці жертви складає Крайовий Шкільний Союз сердечну подяку так Впов. Жертводавцям, як і Хв. Редакції, яка зайнялася збіркою.

„Пісня кріпака і помста деспота"

Львівське „Діло" з 25 березня 1914 подає з Букарешту (Румунія) таку новинку: Букарештенський щоденник „Дімінеата" (Ранок), один з найбільш поширених румунських часописів, надрукував у числі з 6 ц. м. передову статтю під назвою „Пісня кріпака і помста деспота", в якій яскраво змальовує гніт і насильство царату над українським народом і подає довший життєпис Шевченка. Підкреслює національне значення поета і вкінці, говорячи про заборону ювілею, закликає український народ до боротьби за волю, народ, котрий „не має нічого до втрачення в цій боротьбі, крім — кайданів!" Першу сторону числа прикрашує великий портрет Шевченка, обмережений оригінальним румунським орнаментом.

Відкриття очей в Цюріху й Женеві

Це ж число „Діла" подає з Женеви: Д-р Зеліб, професор у Льозанні, читав реферат про Шевченка в Цюріху і Женеві. Реферат в Цюріху був призначений для місцевої інтеліґентної публіки і читаний у французькій мові. На вступі проф. Зеліб дав огляд і характеристику історії українського народу, підчеркнувши особливо його змагання до свободи і незалежности, і потому виснив значення Шевченка для української нації... Присутніх було 250 осіб, між ними представники преси і велике число визначних цюріхських горожан і діячів. Реферат зацікавив присутніх так, що оплескам не було кінця. По рефераті багато слухачів дякувало професорові за те, що він „відкрив їм очі" на український нарід і на українську справу... На другий день д-р Зеліб читав реферат про Шевченка в Женеві для російських студентів, в товаристві „Наука и Жизнь". В цім відчиті прелеґент з'ясував головно становище Шевченка у світовій літературі.

Шевченківський вечір в Софії

Софія, 26 березня 1914. — Вечір в честь Т. Шевченка уладила недавно „Слов'янська Бесіда" в Софії (Болгарія), де чинну участь брали проф. Іван Шишманов, зять Мих. Драгоманова, і його дочка Лідія Шишманова. Проф. Шишманов працює тепер над викладом про ролю українців в історії відродження Болгарії.

Відгуки київських демонстрацій

Київ, 27 березня 1914. — Вчора після двотижневого арешту за участь в демонстраціях в днях 10 й 11 березня випущено з поліційних участків 47 студентів і курсисток. Всіх арештованих на зібранні в домі ч. 8 при вул. Нестерівській переведено з тюрми в участки, де вони мають відсиджувати наложену на них адміністративну кару. Що далі буде з цими арештованими, ще не відомо, бо жандармська влада ще не вспіла розглянути всього матеріялу, забраного під час недавніх трусів.

Шевченківський сквер у Полтаві

Полтава, 30 березня 1914. — В Полтаві приступили до будови скверу проти пошти, який, згідно з постановою міської думи ,буде називатись „Шевченківським". Після огляду комісією — почнуть садити берези.

С и м в о л

Львівське „Діло" з 9 квітня 1914 подає на першій стороні фотографію Шевченкової могили в Каневі з трьома жандармами під хрестом з такою приміткою: В столітні роковини народин Тараса Шевченка на могилі Його коло Канева над Дніпром, замість великих мас народу, що кожного року прибували сюди з усіх кінців України вклонитись останкам Поета і помолитись за Його душу, цього року стояла велика компанія кінної і пішої поліції і нікого до могили не пускала. На вміщеній тут фотографії відфотографовані два поліційні офіцери й один „стражник" з рушницями... С и м в о л!

Тут подано тільки частину наявного матеріялу про святкування ювілейного року Шевченка в Україні, в Росії й у світі. Подано повідомлення тільки з важливіших місцевостей. З огляду на брак місця не можна було подати опису величного Шевченківського здвигу, що відбувся у Львові дня 28 червня 1914 року — напередодні першої світової війни, на якому вперше виступили українські збройні з'єднання — Українські Січові Стрільці, що їх сорокліття постання українське громадянство відзначатиме цього року.

Кінець.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

В. Кивелюк

МИРОСЛАВ РАДИШ

(З приводу його виставки в Филаделфії)

Відрадним явищем в житті нашої еміграції були дві виставки Об'єднання Українських Мистців Америки в 1951 і 1953 роках. Вони засвідчили, що незалежно від матеріяльних відносин та недостачі часу, — наші мистці не покидають пензля. У збірних виставках годі презентувати всю творчість якогось мистця, тому деякі члени Об'єднання влаштовують власні виставки, щоб стати перед громадянством з усім своїм дорібком. До цих мистців належить і Мирослав Радиш. Після Ню Йорку він влаштував від 7. II. до 14 II. ц. р. виставку у Филаделфії, в будинку Горожанського Клюбу. Ця виставка, може, влаштована надто скромно і з поспіхом, в кімнатах була залишена клюбова обстанова, проте ці недомагання вирівнюють експонати своєю якістю. Перше враження від його полотен — це яскравість і насиченість красок.

Переважають на цій виставці мотиви з пейзажу, але Радиш не менш темпераментно малює і мертву природу, а навіть є й спроби переходу до портрету та фігуральної композиції. В малярській проблематиці Радиша полонить нас краска, її переливи, натура й гармонізація. Уже в акварельних ескізах з Пфаркірхену в Баварії видно в нього економію засобів, спробу побудови картини в трьох основних тонах (зелено-червоно-оранжевих). Після удатних циклів антерієрів баварських храмів — мистець виступив на виставці „Українського Тижня" в Мюнхені 1948 р. з двома картинами „Регенсбурська катедра" і „Збомбардоване місто". Перша — це поглиблення започаткованого процесу, тільки манера вже на більшу скалю подумана. Вона притягала увагу дематеріялізацією предмету коштом красок. Мистець дає не саму архітектуру, а радше її візію — сповиту серпанком, у м'яких переходах голубо-синіх — карміново-оранжевих тонів. Друга картина замітна своєю сірою гамою, площинно потрактована, без будь-яких наголошувань форми кольору. Картини ці — це новий зворот Радиша від предмету в сторону краски як певної музичної вартости. Це перехід від світу, сприйнятого змислами, до світу інтелектуального, який не знає довільности і користується логікою в порядкуванні вражень чи, як це кажуть, логікою в ієрархії вартостей. Побут в Німеччині, її музеї й виставки чимало причинилися до поглиблення мистецького знання Радиша, а проте творчість німців не мала ніякого впливу на нього. В кольориті Радиш всеціло склонюється до французької школи.

В кількох картинах, які принагідно попали на виставку ЗУАДК'у в Филаделфії з нагоди конвенції 1951 р. — Радиш потонув у сірій скалі, яка, до речі, є незвичайно трудна, бо мистець тільки тональними різницями будує своє твориво.

Але вже на виставці Об'єднання Українських Мистців Америки в Ню Йорку 1952 р. в картині „Голод" помітні експресіоністичні впливи Мунха, тут видно функціональне значення краски — підсиляти і доповняти психологічний зміст твору. Маючи змогу зустрічі із різними мистецькими напрямами Европи та Америки, Радиш переварює власні малярські позиції. З його картин пробивається впродовж двох останніх років певність. Кладучи широкими смугами краски, мистець шукає їхньої гармонії на полотні, а виходячи із заложень картинної дійсности — не самоціль, — протиставляє її реально предметній дійсності. Тому природа його картин тепер є раціоналістична, не панує примат змислових відчувань, а примат діючого і аналізуючого розуму.

В картині „Рибалки на човні" основним ляйтмотивом є синя гама, яку для контрасту підпирає кілька цяток карміну. У цій простоті саме і лежить шляхетність кольориту і інтеліґенції мистця в орудуванні економно малярськими засобами. Більше полотно „Над берегом затоки" наближує Радиша до деренівського, неоклясичного типу пейзажів, де статику і монументалізм суґерує вертикалізм і горизонтальність ліній при строгій синтезі площинних форм і кольорового упрощення. Останньо розвоєвою фазою творчости Радиша є невеличкі розміром картинки як „Залізнича станція" чи „Фабричне місто". В них мистець доходить до скрайніх меж суб'єктивізму. Досі він сприймав світ як його відчування, тепер його уява стає світом відчувань. Не впадаючи в абстрактність, висловлюється тільки в межах краски, яка сама собі стає самоціллю, при чому її натуга доходить до найвищих границь напруги. Логічне розоложення лянів затрачується через нашарування їх пропадає простір і час дії. Усе тоне в повені насичених барв. Ці картини насувають деякий паралелізм поміж Радишем і французьким мистцем Рео.

В загальному, творчість Радиша цікава тим, що він не обмежується одною технікою; однаково добре володіє пензлем і мастихіном, також свобідно почувається в тонкостях акварелі, у матовостях темпери, як і соковитостях олії. З однаковою умілістю переходить від землі до дзеркальних площ води чи розп'ятого над ними неба. Цікавий Радиш і тим, що він не засклеплюється до якогось одного „ізму". Невдоволений доцьогочасними осягами, — він постійно ставить собі нові проблеми і змагає до їх розв'язки. Характеристичною рискою підбору мотивів в Радиша — шукання таких мотивів, які стафажним укладом бувають спогадом бачених на батьківщині картин. Його оселі з садами, самотні верби та рибалки нагадують романтику рідних сторін, — стають нам ближчими, як відгомін чогось дорогого, минулого.

Серед сучасної ґенерації українських мистців на чужині, як талановитий кольорист (його малярство — це проблема кольору) він висунувся у передові її лави. Гадаємо, що в його мистецькому дорібку — він не сказав ще останнього слова, тож майбутнє стоїть перед ним відкрите. І на цьому шляху бажаємо йому якнайбільше успіху.

М. РАДИШ: Залізнича станція.

В. Несторович

ПРИСТРАСНІ СПАЛАХИ КРИТИКИ І ОБОРОНИ

(Літературний суд над повістю „Огненне коло")

Для літературного суду, що його піднявся влаштувати 28 лютого ц. р. У. Літ.-Мистецький Клюб у Дітройті, призначено найбільшу залю Інтернац. Інституту. Показалось, що це було слушно. В авдиторії з'явилось близько 200 осіб, втроє більше, ніж на авторські вечори відомих письменників, що були на них особисто. Це ще один доказ, що повість Багряного „Огненне коло" найшлась у центрі уваги друзів і недрузів письменника. Про велике зацікавлення нею згадав голова Клюбу М. Бажанський, як предсідник, при відкритті суду. „Різна оцінка книжки, від додатніх до зовсім від'ємних дійшла і до нашої метрополії", — казав він і просив, щоб спокійно, речево і безпристрасно підійти до оцінки твору.

Відчитаний правильник визначив склад суду та права і обов'язки його членів: суду: президії (М. Бажанський і Е. Козак), критиків (Ю. Кошельняк), *оборони* (В. Гришко і П. Маляр), суду присяглих (В. Витвицький — голова і члени: Л. Гевко, Г. Китастий, Лідія Король, С. Луцький, А. Мілянич, О. Наконечний, В. Несторович, Софія Парфанович, Б. Петріна, В. Приходько, Євгенія Розгін), і врешті свідків, що їх мала б покликати оборона і критика.

Критик Ю. Кошельняк почав від назви повісти „коло", в якому дивізія була замкнена і від двох проєкцій, які появляються в свідомості уважного читача: 1) безвихіддя українського народу в 2-гій світовій війні і 2) труднощі, в яких борсається цивілізований світ. „Ці проєкції пронизують усю тканину твору". Спинившись при центральній фігурі повісти (Петро), бесідник став вирізнювати деякі місця в творі, цитуючи їх і насвітлюючи корисно для автора. Цей підхід викликав живий обмін думок, ще поки Ю. Кошельняк спромігся свою критику якслід розгорнути. Таке „інтермеццо" було результатом непередбачености, що літературний критик не завжди надається на прокуратора, хоч би й літературного, а знову оскарження необхідне, щоб суд міг судити. Критика обмежено, після різних реплік, до 5 хвилин, і він зрікся своєї промови, а тоді, як „акт оскарження", відчитано 2 рецензії на „Огненне коло", поміщені в „Вістях" дивізійників (ч. 9-10, автор Р. Єндик) і в „Гомоні України" (ч. 5, автор Б. Жарський). Обі неґативні (в „Г. У." навіть наголовок „Протиукраїнська книжка"). Покликаний після того на місце прокуратора свідок Р. Крохмалюк не міг належно виконати несподівану для нього ролю.

В перехресному огні завваг суддів, присяжних і оборони (Витвицький, Маляр, Парфанович, Кошельняк і інші), температура, яка піднеслась на залі вже в часі згаданого нами „інтермеццо" під час „критики", почала далі підвищуватись під час павзи, і ще більше підскочила на залі після павзи. Виступ свідків обох сторін переплітався з репліками оборонця і з запитами суддів присяглих. Неспроможні через брак місця зреферувати навіть коротко свідчення свідків, подаємо бодай їх прізвища: О. Зазуля, М. Климишин, Е. Кривий, І. Білоус (з боку прокуратури) та Кошельняк і П. Маляр (з боку оборони). Цей останній зрікся оборони, віддаючи свій час В. Гришкові, а сам обмежився до коротшої ролі свідка. Кошельняк, як свідок, дістав спромогу м. і. нав'язати теж до своєї недоказаної критики і подати ще дещо з неї („твір витриманий мистецько там, де позбавлений тенденції", „купюри філософічних роздумувань у повісті не можуть перекреслити її мистецької вартости", і т. і.). Атаки на „Огненне коло" Кошельняк уважає або свідомим небажанням зрозуміти специфіки твору, або таки справді незрозумінням його.

У великому напруженні вислухала авдиторія довгої промови генерального оборонця повісті ред. В. І. Гришка. Ми і тут мусимо обмежитись до найбільш суттєвих його тверджень.

Літературний твір можна тільки судити, а не засуджувати в „політичних гріхах". Це останнє — монополь большевицький. Справжній літературній критиці воно чуже. Щоправда — ідейну сторону твору літературний критик теж бере під увагу, але не як щось окреме, а як складову частину субстанції твору. Питання мусить стояти: вдалий чи невдалий у мистецькому розумінні твір Багряного? Факт, що він так пристрасно оспорюваний читачами, вказує, що „Огненне коло" непересічна літературна поява. Вдалість його в тому, що в ньому сміливо кинена проблема, від якої втікають політичні спритярі, а від якої втекти не вдасться. Повість є цінним вкладом у нашу літературу, бо „це перший художній твір на тему, що є найсконденсованішим шматком трагічної доби, яка випала на долю нашого покоління" і „найзаплутанішим вузлом протиріч цієї доби". І друге: вперше близька історична дійсність побудована не урапатріотично, стандартно, а в ній відтворена „доба і її трагізм, з самим поставленням, а не розв'язанням складної проблематики".

Чи ідейний зміст твору відповідає українській визвольній ідеї? Те питання дивне. Хто в нас буде арбітром, коли кожна група має свою „визвольну концепцію"? В справжньому мистецькому творі ідея — це не розв'язка питання, а саме питання. Він провокує читача самому найти розв'язку. І так є в Багряного. Ідеєю повісти є думка „про сам трагізм української поневоленої нації в зударі зовнішніх, ворожих їй сил на її ж території, і думка про фатальність всякої, навіть і тактичної, ставки на одного з них". Це та ідея, з якої повстала УПА, тобто — ідея трагічної неминучости, навіть приреченої боротьби власними силами. Побіжно в творі друга ідея: трагічного безглуздя взаємовбивства синів одної нації в двох ворожих арміях. І врешті ще одна ідея: трагічности блуду утотожнення ворога з братами, які є в його армії. Експресіоністичним мазком (образ коханої дівчини, вбитої її ж коханим в танку, що мав його вбити) автор ставить читача перед таку безодню питань, які і спричинили пристрасну дискусію. І який висновок зробить читач? Неупереджений додумається до 3-го: боротьби за Україну. Чи це розходиться з визвольною ідеєю тих, які твір засуджують, як „антиукраїнський"? Вони нібито єдині прихильники УПА, а як вони самі дивились на дивізію і Броди? Ось думки М. Лебедя в книжці про УПА. (Тут автор цитує два уступи з 93 стор. з гострим засудженням дивізії і Бродів). Отже, в книжці Багряного є своєрідна художня інтерпретація поглядів людей цього середовища, яке тепер так пристрасно „засуджує" Багряного! Другий закид: автор в кінці повісти подає картину вбивства героєм його коханої дівчини у ворожому танкові. Що він цим хоче, мовляв, сказати? Він нічого не хоче сказати. Він показав нам загадку червоного танку, підведеного під самі очі, як історично-політичну загадку, перед якою стоїмо сьогодні ми всі тут, на еміґрації, з усіми нашими визвольними концепціями і плянами. Це загадка тієї підсовєтської української людини, яка й сьогодні сидить за кермою червоного танка і яка разом з тисячами цих танків мільйоновими масами стоятиме і завтра в зударі так само зовнішніх щодо України противних сил. Як ми повинні боротись проти ворога, щоб ця людина була не проти нас, а з нами? Ось проблема, перед яку ставить нас автор, як поставив героя повісти перед загадкою червоного танка. І не засуджуймо його за те. „Перед цією проблемою поставила нас сама історична дійсність, дійсність недавніх і можливо майбутніх Бродів, і цю проблему мусимо таки розв'язати".

Треба зазначити, що оборона була поставлена добре, зробила велике враження так, що серед оплескуючих був навіть дехто з противників.

Судді — присяжні на окремому засіданні відповіли в тайному голосуванні на три поставлені їм питання:

1-ше: Чи „Огненне коло" є цінним вкладом в українську літературу?

Вислід: 10 — так, 2 — ні.

2-ге: Чи ідейні основи цього твору покриваються з всеукраїнською визвольною ідеєю?

Вислід: 8 — так, 4 — ні.

3-тє: Чи заторкнуті в ньому історичні події є вірно передані?

Вислід: 4 — так, 7 — ні, 1 — без відповіді.

ОСЕЛЯ ВИГНАНЦІВ БЕЗДОМНИХ

Цей образ Божої Матері — Світлої Оселі Вигнанців Бездомних намалював відомий артист Василь Кричевський, син, і подарував його українській автокефальній церкві Св. Трійці при 21-ій вулиці в Ню Йорку. Мотивом до намалювання образу послужив мистцеві акафіст на честь Божої Матери, яка заступалась за вигнанців бездомних на чужині і стала для них Світлою Оселею. Чудово виконаний образ своїм характером цілком відповідає його назві. Пречиста Діва тримає на руках не по літам задумане Боже Дитятко з піднесеною, благословляючою рукою, а в її очах видніє невимовна туга і турбота за долю свого Божественного Сина. Образ, урочисте посвячення якого відбулося при великому здвизі вірних в неділю 21-го березня, приміщений в по-мистецьки збудованому в українському стилю і теж подарованому парафіянами гарному кивоті.

ДО 30-РІЧЧЯ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Капеля постала у Полтаві у 1923 р. Полтавщина славилася видатними кобзарями здавен давна. Історія теперішньої капелі починається кобзарською студією, яка у самих початках налічувала 12 членів. Між ними були: Йосип Панасенко, Григорій Назаренко, Павло Міняйло. Мистецьким керівником був Володимир Кабачок.

Перший виступ новоствореної капелі відбувся у березні 1924 р. Того дня ця кобзарська студія прийняла участь у Шевченковому святі. Виступ був дуже успішний

Першу концертову подорож капеля відбула ще того самого 1924 року, коли вона виступила в одеському оперовому театрі.

Незвичайно багато завдячувала капеля видатному етнографові, дослідникові та бандуристові Гнатові Хоткевичеві. Період їх спільної плідної праці закінчився арештом і засланням Хоткевича. За цим ударом на капелю сипалися що раз нові перешкоди і удари збоку ворожої до українських культурних традицій совєтської влади. Бувало, бандуру називали „Петлюрівським інструментом".

Прийшов 1941 рік. Після втечі большевиків капеля зорганізувалася наново, маючи у свойому складі мистецьких керівників Григорія Китастого і Григорія Назаренка. Прийшла можливість вільного співу на Волині, але це тривало не довго. Гітлерівські окупанти відносилися до капелі і мистецтва з такою самою ненавистю, як окупанти большевицькі. Капелю вивезли у табір примусової праці коло Гамбурґа. Пізніше короткий період напіввільного концертування і нарешті кінець війни і союзні армії приносять капелі давно очікуваний порятунок. Після років мистецького обслуговування скитальських таборів, нова картка в історії капелі почалася з роком її приїзду до Америки (1949). Під керівництвом Григорія Китастого і Володимира Божика капеля відбула тріюмфальні турне по Америці й Канаді.

Михайло Савчин

ВІСТУН ЗАВОРОТЮК В РОЛІ ХІРУРГА

(Спогад УСС)

Найстарший віком вістун Заворотюк був загально знаною „особистістю" в цілому леґіоні Українських Січових Стрільців. Це був мужчина під 50-ку, отже приблизно на яких 25-30 років старший за нас. Був середнього росту, з округлю кантоватим обличчям, що, — здавалося — ніколи в житті не знало радісної усмішки. Дбайливо плекав він свої стирчасті на боки вуси, які на час спання старанно припрасовував „биндою". Скоріше за усіх нас клався спати, зате скоріше за всіх пробуджувався, вставав, мився, голився (що другий день) та обов'язково, — до дзеркала, — старанно вичісував щіткою свої вуси і насмаровував їх якоюсь помадою, що своїм запахом скидалася на бриляntину. Ці вуси додавали його обличчю ще більшої серйозности і поваги. Словом, це був оригінальний тип самозакоханого старого парубка, з усіми притаманними йому добрими, а часто й веселими навичками. Вже саме його прізвище вказує, що був він верховинцем, гуцульського роду. Доля хотіла, що тільки молоді свої літа провів він на своїй прекрасній Гуцульщині, а решту свого віку ходив далекими і широкими світами. Говорив кількома чужими мовами: мадярською, німецькою, англійською й іншими. У бурсько - англійській війні воював по боці бурів, проти Англії, отже мав за собою певний воєнно - військовий досвід, тому й не диво, що з самого початку Леґіону сотник Д. Вітовський надав йому „ранґу" вістуна. А була це не абияка подія в його житті. Відомо ж бо, що одержати ступінь вістуна при УСС-ах, не було вже так легко, коли тут було повно тих, як він висловлювався — шкільників... Заворотюк скоро постарався і пришив собі т. зв. гаптовані „штерни", які блищали і так дуже різнилися від звичайних кістяних, чи кавчукових, приписових, що їх носили наші підстаршини. Ми його шанували за великий досвід „світової людини". За це саме, слушно одержав від сот. Вітовського ще один, але вже гоноровий титул „штрамака". Кожний наказ виконував акуратно, тому для особливих доручень часто призначувано вістуна Заворотюка. Був вояком „ з крови і кости", проте, коли йшло про слушність справи, мав цивільну відвагу станути в її обороні.

Багато цікавого можна б про нього сказати, та я хочу зупинитися на одній тільки події, що глибоко врізалася мені в пам'ять, а яка з воєнними діями нічого спільного не мала.

Це було в листопаді, а може в грудні 1914-го року. Наш другий курінь з от. С. Шухевичем, розташований був в селі Вербіжі, під самим хребтом Бескиду, в околиці малого містечка Лавочного, отже у світі, що досі „забитий був дошками". Відси щоденно ми повним куренем виходили серпентиною на Бескид, у першу бойову лінію, для зміни першого куреня, а ввечері верталися знову на свої кватири до Вербіжа.

Вістун Заворотюк, Михась Ортинський, Попадюк (оба останні згинули в чотирокутнику смерти на Україні) я і ще два, що їх прізвищ не пригадую собі, замешкали у ґаздів, що мали дві доньки: 12-річну Гафійку і 18-річну Анну, або, як її кликали, Анничку. Та красуня Анничка мала один „ґанч". Кривала на ногу. Не могла станути на повну стопу. Коли ми питалися, чому, то батьки пояснювали, що давно, ще дитиною, десь звихнула ногу і так і досі калікує.

До лікаря не вдавалися. Тай куди ж там було тоді до лікаря! У цій закутині нашої прекрасної, але одночасно потоптаної віковим окупантом країни, у тих часах, лікар не був популярний. Дуже часто його заступали шептухи і знахорі, які своєю роботою більше приносили шкоди, ніж помочі.

У щоденних турботах за хліб насущний, око батьків не дуже то і придивлялося до викривленої ніжки малої Аннички. Поболить, поболить і перестане. Та й Анничка згодом привикла ставати на бік стопи і не нарікала, не скаржилася. А час робив своє. Минули дитячі літа, і з малої Аннички стала доросла вродлива дівчина. І щойно тоді вона відчула свою меншевартість, вперше відчула своє каліцтво. Ось її ровесниці, — на весіллях, чи вечерницях, — з такою легкістю витанцьовували коломийки, а вона, калічка, тільки збоку могла придивлятися їх щастю і болюче відчувати зітхання свого власного серця. Ніхто не звертав на неї уваги. Звичайно, — каліка. Ось і тепер, в хаті, вона відчуває наші очі і намагається ходити легко і певно, але це ніяк їй не вдається. І вона соромливо схиляє голову, а очі її так і говорять:

„Ото вояки. Дивляться, а не знати чого. Геть, не дивіться на мене!"

Нам здавалося, що найбільше провинився герой цього спогаду, вістун Заворотюк. Він частенько водив за нею своїми очима, і з цього приводу ми шептали собі веселі здогади. Але так воно не було. Одного дня сказав він поважно.

— Анно! Ходи сюди! Постав ногу на стілець, я подивлюся, що тобі бракує.

На лиці Аннички виступили рум'янці і вона відпалила:

— Не хочу. Нічого ви мені не поможете. Най ми буде, як ми є.

Мабуть цією відповіддю вона хотіла вдоволити своїх батьків, мовляв, я від вояків здалека. Та не такої думки була її мати, що з запіканкою-люлькою сиділа біля печі. Вона, мабуть, уважала, що така постава Аннички була непристойна, коли вже не образлива, тому встала і несподівано гримнула:

— А фраз би тя утяв, та би тя утяв. Чому не ідеш, коли они тя кличуть!

У бідної Аннички рум'янці зникли. Сполотніла. Але тільки на хвилину, бо зараз же лице її знову запалилося вогнем. Вона спустила голову, слухняно підійшла до стільця, поставила на ньому свою ногу і вже притишеним, ніби винуватим жалісним голосом сказала: „Нате!"

Довго оглядав ногу Заворотюк. Простував її і з усіх боків натискав, при чому, — час-до-часу Анничка болюче скрикувала: „Ооой! Геее! Болиинт!.."

По закінченні оглядин, Заворотюк авторитетно заявив батькам:

— Якщо хочете, щоб докладно оглянути ногу, то треба її добре вимити. Варіть баняк води, але так, щоб кипіла!..

Коли нога була чиста, Заворотюк сказав до нас по-німецьки:

— Масте добре її тримати, бо я буду робити операцію. Потім наказав Анничці покластися на лаву, насмарував йодиною болюче місце, замочив свою бритву в йодині і скомандував:

— Тримайте добре за руки і за ноги, а я витягну ту біду і Анна ніколи вже кривати не буде.

Мати схрестила на грудях свої руки. Анна заверещала: „Що мені робите?!" А Заворотюк тріюмфально заявив: Є! Пустіть її. Операція вдалася. Він показав нам маленький кусень вийнятого скельця. Потім старанно перев'язав ногу і наказав дівчині два дні лежати.

За три-чотири дні Анна вперше, по 14-ох роках шкутильгикання, ставала на повну стопу. Вона демонструвала це перед нами. Ходила і навіть тупала ногою та тішилася.

— А гей, Анничко! Типер ти ужи і танцовати годна і усяк тя типер схоче... проситиме до танцю, — сміялася мати і дві чисті сльозинки, — ніби сполохані пташинки, — побігли борознами її зморщин... Впали на груди і там загубилися.

— Дайте руку, най її поцулую, щости ня зробили простов дівков, — звернулась до Заворотюка Анничка.

Раділа Анничка, а з нею її батьки, сестра і ми: хірург і його активні і пасивні асистенти.

Г. Колодій

УКРАЇНСЬКА ТОПОМАСТИКА

Українська наука на еміграції спромоглася на виїмкове і одиноке на американському континенті видання, саме ономастичну серію, що її видає Українська Вільна Академія Наук у Канаді. Вона чи й не була товчком для випуску американського журналу „Назви", який почав недавно появлятися.

Досі вийшли такі праці: 1. „Назва Україна", 2. „Канадійські місцевості українського походження", і 3. „Назва „Галичина" й „Волинь" — всі Я. Рудницького. 4. „Назва „Україна" на Закарпатті — В. Барвінського. 5. „Походження назви „Ruthenes" — Б. Унбеґавна, 6. „Причинки до методології ономастики" — Ю. Луцика і 7. „Канадійське місцеве назовництво й культурні напластування в Канаді" — відомого слов'янознавця, проф. В. Кірконелла, що наводить канадійські місцеві назви різних національних середовищ, в тому багато українських. Приготовляється і незабаром вийде вже 8 випуск цієї цінної серії (про назви в Ґваґнініюса з XVII ст.), яку редаґує проф. Я. Рудницький.

Ці праці тим цінні, що заповнюють велику прогалину, яка виникла внаслідок заборони совєтським урядом буйно розпочатої в 30их рр. діяльности Історично-географічної Комісії при ВУАН (О. Грушевський, О. Барановський, М. Ткаченко, Г. Шамрай, В. Юркевич, С. Глушко і ін.), що збирала матеріяли до українського назовництва, однак — нажаль — не могла їх опублікувати.

Словники назв України, видані німецькими видавництвами (1941, 1943) — не були повними. Коли врахувати те, що сама УРСР в межах 1931 року мала 51,999 назв населених точок (пізніше частинно „зліквідованих"), та додати назви Підляшшя, Полісся, Холмщини, Волині, Галичини з Лемківщиною, Закарпаття з Пряшівщиною, Буковини, Хотинщини й Ізмаїлщини та Кубані, Ставропільщини та території в межах РСФСР, — то дістанемо імпозантну суму біля 85 тисяч.

Давніші праці про назви України, як М. Сумцова, Я. Головацького, Суліміpського-Хлебовського (Словник Польського Королівства), П. Семенова (Географічно - статистичний словар рос. імперії) та новіші Ріхтера — 1912, Кенка: (Список осель Росії, 1903, Арнольда - Ромера — 1938-39, Бистжицького — 1934, румунський — 1940, словацький — 1942, американський Ліппінкатта — 1952 та англійський (кілька видань) — є перестарілі на сьогоднішній час, неповні, або подають польонізовані, русифіковані чи румунізовані форми і тому не мають повної наукової вартости. Ще найповнішими довідниками українського назовництва являються шематизми греко - католицьких єпархій Галичини й Закарпаття, які подають народні і традиційні назви (як пр. Лютовиська, Кадлубиська, Незвиська, замість Кадлубища, Лютовищі тощо). Чернігівщину охоплює точний Список назв із 1924 р., виданий Центральним Статистичним Управлінням (на жаль, російською мовою) і списки інших губерній, складені 1923 р. на території всієї УРСР не були видані, опинившися в відданні НКВД. Список осель меншин України (1925) подає тільки назви осель замешканих чужонаціональним елеметнтом. Найточнішим, хоч і неповним, є список українських осель у книзі „Адміністраційний поділ УРСР", виданий в Києві 1947 р. (1060 сторінок); він охоплює тільки ті назви, що знаходяться в межах совєтської республіки, без великих частин українських етнографічних територій.

В останніх роках зайшли великі зміни в назовництві України. В західніх областях та в південній Україні, де були неукраїнські оселі, старі назви українізовано, або замінено новими (Чернівецька область — 112, Дрогобицька — 140, Львівська — 197, Закарпаття — 58, Станіславівська — 69, Тернопільська — 67, Рівенська — 90, Волинська — 142, і т. д.), а водночас залишено такі дивогляди, як Тлумач та створено: Нестеров (Жовква), Виноград (Севлюш), Міжгіря (Волове), Хмельницький (Проскурів) і т. п.

Українським назовництвом інтересуються і чужинці, пр., француз Л. де-Сосюр (назва Чорного моря), поляк Грабец (назви Гуцульщини, 1950) чи швед Кальґрен (назви долини Дніпра, 1947).

Великою допомогою в дослідженні ономастики є точні, топографічні карти, яких Україна не має. Задуми проф. С. Рудницького з 30-их рр. видати карти 1:200,000 заходами Науково - Дослідчого Інституту Географії та Картографії — були розвіяні внаслідок ліквідації самої установи і професора. Видані пізніше карти в мірилі 1:400,000 (1934) і 1:400,000 і 1:500,000 (1937-38), хоч і українською мовою, не охоплювали всіх назв. Зате ж совєтські армійські карти, на основі яких були опрацьовані німецькі, англійські і американські (1:25,-000 — 1:300,000), хоч і подають усі оселі, але в російській формі, часто викривлені (Ківшовате — Кошоватеє, Бондари — Боднарі і т. п.).

Першими спробами подати наші назви в національному звучанні були нім. перевидання українських карт та востаннє великий італійський атляс Турінґ - Клюбу (1951) і менший данський Гильдендальса і безперечна заслуга в цьому належить картам України проф. Кубійовича.

Окрему увагу наші дослідники топомастики повинні посвятити популярности назви „Україна", використовуючи при цьому всі чужомовні джерела. Остання була широко відома в 18 і 19 століттях, навіть в Америці, як про це вказують атляси, особливо другої половини минулого століття. І так, прим., американська карта „Map of the frontier provinces of Turkey, Russia and Austria", видана в Ню Йорку 1854 р. поміщує назву „Ukraine" аж по Дон , а Grams'a атляс (1865) на карті Европи подає Україну, побіч Литви, Польщі і Росії, як частини Східньої Европи. Крім цього всі чужомовні видання, як „Ukrainian Weekly", „Ukrainian Quarterly", Ukrainian Bulletin", „L'Ukraine Libre", „Ucrainia Libre", Ukraine in Gegenwart und Vergangenheit" і книжкові видання, повинні вживати українських топографічних назв. Нам треба призвичаїти чужинців до вимови Kyiv, чи Kyjiw (у нім. мові), замість Kiev (річник Енциклопедії Брітаніки вживає Kiiv), Odesa, зам. рос. Odessa, Mariupil, зам. Mariupol (як уживає проф. Січинський у „Ukraine in foreign comments") і т. п.

В обличчі порушених справ бачимо, яке велике значення має серія ономастики, видавана проф. Рудницьким. Для дальшої його праці треба б побажати йому щонайкращих успіхів.

Проф. Микола М. Палій

УКРАЇНСЬКЕ ЕСПАНОЗНАВСТВО СЬОГОДНІ

Українські письменники та науковці, шукаючи нових ідей та свободи вислову в умовинах царату, задивлялися на Захід, зокрема зацікавилися еспанською мовою, літературою і культурою. Це зацікавлення принесло добрі плоди: заснования в 19 столітті наукових осередків еспанознавства, видавання книг і перекладів та виміну думок на літературно - культурні теми. Цей культурний зворот проіснував аж до першої світової війни і відродився знову у зменшеному вигляді по обох сторонах Збруча після 20-их років. У підсовєтській Україні еспанознавство розвивалося під натиском диктованої пропаґанди в зв'язку з еспанською громадянською війною (1936-39), а в Західній Україні воно обмежувалося до запозичування літературної тематики.

Після другої світової війни велика частина української еміґрації в Німеччині, наставляючись на поселення в південно - американських країнах, не знала ані еспанської мови, ані умовин життя в цих країнах. Ось тоді то видано з конечности такі підручники з еспанської мови як „Самовчитель еспанської мови" П. Меденка, „3,000 слів та зворотів по-еспанськи", „Еспансько-український словник", П. Ч., Українсько-еспанський словник — В. С. і Естудіямос ель еспаньол" Б. Лончини.

Майже в тому самому часі, почався зовсім інший етап еспанознавства: на місце науки з конечности почала виростати і кріпшати наука з цікавости, що проявлялася оригінальними статтями, розвідками, перекладами, а то й осібними творами. Через брак відповідного наукового журналу, майже вся літературна творчість українських еспаністів і принагідних любителів еспанської культури зосереджувалася та ще й досі зосереджується в українських часописах, розпорошених по всій західній півкулі. До поширення нашого еспанознавства спричинився чималою мірою канадійський „Новий Шлях", який в 1948 році помістив зразки оповідань Альберто Гільсна, Рікардо Пальми та інших чільних перуанських письменників в перекладі автора цієї статті. Два роки пізніше, в арґентинському „Овиді" появилася стаття на тему еспансько - українських літературних відносин — „Дещо про еспанські впливи в українській літературі", яка була першою науковою спробою, після довгих десятиліть, на цьому занедбаному полі. В цій статті подано коротку історію шляхів і способів, якими діставалися еспанські впливи в Україну від 16 стол. по сьогоднішній день. На доповнення цієї теми появилася ще одна стаття в недільному виданні „Свободи": „Про українські посібники з еспанської мови". В цій науковій праці подано причини й історію розвитку українського еспанознавства в Західній Европі по закінченні другої світової війни, а також вичислено всі еміґраційні видання на еспанську тематику. Майже в цьому самому часі появилася також цікава праця Б. Галиняка, „Україніка в еспанських енциклопедіях", яка, мабуть, вперше порушила зовсім інше питання з занедбаного в нас еспанознавства. У цій праці зібрано побіжно все те, що написано про нас в еспанських енциклопедіях. Ця праця, переважно інформативного характеру, далеко неповна, одначе вичерпує бодай частинно цю ділянку науки, на яку в нас досі зовсім не звернено уваги.

Зі зростом українських колоній в південно - американських країнах, українські переселенці почали щораз більше зацікавлюватися культурними надбаннями латинсько-американського середовища. В українській пресі появляються статті на різноманітні теми, часто загально - інформативного характеру, з метою запізнати наших людей з новою батьківщиною. Для тих, що цікавляться літературою, О. Драгоманова написала в журналі „Овид" довшу статтю „Арґентинська література", що є легким переповіданням історії арґентинської літератури з притиском на добу диктатора Рохаса і на твори з тематикою арґентинського ґавчо. Не зважаючи на багато недоліків праця Драгоманової була не лише великим здобутком в царині еспанознавства, але також мабуть одинокою спробою серед дуже рухливої літературної громади, що розпоряджає двома літературно - мистецькими журналами і двома добре розвиненими тижневиками. Пізніші праці, що появилися в українській пресі, були здебільша описового характеру, як враження і спостереження наших еміґрантів. Сюди належать такі зразки, як „В долині Ріо Неґро"[1] і „Враження з Перу"[2]. В обох статтях автори знайомлять читача з географічними та кліматичними обставинами країн нового поселення і життєвими можливостями нових еміґрантів. Найцікавішим із цих описів є довша праця Стаховського „З венесуельського щоденника"[3]. Як представник, перекладач і зв'язковий венесуельського уряду переселення, Стаховський переповідає тут історію іміґраційного наплиbу, труднощі господарської розбудови і постійні сварки та невдоволення розчарованих колоністів.

Впарі з цією легкою описовою тематикою прийшли також перші поважні зразки перекладної літератури, правда, трохи ще недоладної із-за браку достатнього знання кастилійської мови, а далі й оригінальні твори з південно-американським підкладом. До перших таких появ слід зарахувати оповідання „Заклад"[4] Альберто А. Іґлесіяса в перекладі О. Драгоманової, в якому змальовано світла і тіні арґентинського життя. Переклад не злий, одначе ще грішить, як всі інші, мовними недоліками. Подібну невиробленість подибуємо також в спробі перекладу поезії І. Качуровського „Сімдесять бальконів і жадної квітки"[5]. Наша нова еміґрація ще не опанувала як слід делікатної складні кастилійської мови, одначе вже ці перші відважні спроби є великим здобутком на полі еспанознавства. До серії добрих перекладів належить оповідання Еспіни „Чудотворні квіти"[6]. Це є мистецький і глибокий думкою твір еспанської письменниці на релігійні теми. Як глибоко вросла вже наша еміґрація в південно - американське життя вказує зовсім відмінний твір О. Драгоманової „По той бік світу"[7]. У цьому творі авторка змальовує пригоди молодого українця, вихованого в Арґентині. Події, описані в цьому творі, відбуваються на одній „естансії" (велике господарство) біля Буенос Айресу і на берегах ріки Ля Плята. Не зважаючи на погляди одиниць, авторці належиться признання за виповнення цієї прогалини, занедбаної старшою еміґрацією.

Велику пошану треба віддати українському филадельфійському тиж. „Шлях", який чимало спричинився до популяризації високомистецьких зразків еспанської літератури в українських перекладах. До згаданих вище оповідань, слід зачислити ще два, які появилися цього року: Рікардо Пальми „Лінивство і розсудок"[8] і „Скорпіон ченця Ґомеза"[9]. Є це перуанські леґенди з релігійною тематикою, які захоплюють читача легким літературним стилем і простотою вислову думок. Обидва в перекладі автора цієї статті.

Усі дотеперішні надбання дуже скупі й занадто розпорошені. Все ж таки є надія, що з приходом нових сил і ця царина науки заповниться новими і цінними здобутками.

[1] Проф. І. Бандура, „В долині Ріо Неґро", Овид, III, I, 1951.
[2] Адріян Аврам, „Враження з Перу", Овид, III, 6, 1951.
[3] Д-р Л. Стаховський, „З венецуельського щоденника", Овид, III, 1-8, 1951; IV, 5-6, 7-8, 9, 1952. Вийшла також осібною книжкою у В-ві М. Денисюка, Буенос Айрес, 1952.
[4] Альберто А. Іґлесіяс, „Заклад", пер. О. Драгоманова, Пороги, II, 10, 1950.
[5] Фернандез Морено, „Сімдесят бальконів і жадної квітки", пер. І. І. Качуровський, Пороги, II, 12, 1950.
[6] Конча Еспіна, „Чудотворні цвіти", Шлях, XIII, 50, 1950.
[7] О. Драгоманова, По той бік світу. В-во М. Денисюка. Буенос Айрес, 1951.
[8] Рікардо Пальма, „Лінивство і розсудок", Шлях, XIV, 2, 1953.
[9] Рікардо Пальма, „Скорпіон ченця Ґомеза", Шлях, XIV, 13.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

ЯРОСЛАВ МЕҐАСЮК

В середу, 17 ц. м. у филадельфійській Тави Голл (малій) дебютував перед численно зібраною американською публікою скрипак-українець, Ярослав Меґасюк. Він виконав Віталі Чаконну, Бетговена Кройцерівську сонату, Тартіні - Крайслера Варіяції на тему Кореллі, Крайслера Віденський каприс, Бльоха Бааль Шем, Шопена - Мільштайна Ноктюрн, та Ріса Ля капрічіоза.

Гра скрипака відзначалася зрізнованим по'єднанням доброї техніки з емоційністю гри, та стилевістю з імпровізаторською сторінкою інтерпретації. Я. Меґасюк подавав музичний матеріял наскрізь культурно й авторитетно.

Різні стилі були у виконавця, назагал, вповні автентичними, з захованням духа їх техніки і природного музичного вислову. Та, аналізуючи стисліше, відчувалося певну спеціяльну предистинацію і диспозицію п. Меґасюка до староклясиків і клясиків з їхніми твердими правилами і усистематизованою ритмікою, та проте з повнотою їх спонтанної експресії. Це, очевидно, є для соліста компліментом, коли візьмемо до уваги трудність схоплення і відтворювання старих майстрів.

Я. Меґасюк грав, між иншими, також Шопена Ноктюрн в обробці Мільштайна. Соліст, як багато інших скрипаків, теж не оперся шопенівській покусі і, хоч грав Ноктюрн поетично і дуже надхненно, то, ясна річ, справжнього Шопена там не було, бо жаден інший інструмент і жадне найкраще виконання не може передати своєрідного тембру звучання шопенівського фортепіяну. Намагання всіх Мільштайнів і Губерманів нагнути Шопена до світу скрипки — даремні.

Концертант мав повний успіх (не вадило б було додати до програмки концерту тільки одно слово: „українець"), до якого у великій мірі причинилася його партнерка, Моніка лє Дюк, піяністка з викінченою технікою і прозорістю досконалої фортепіянової експресії.

Роман Савицький

НОВІ УСПІХИ РОМАНА РУДНИЦЬКОГО

Одинадцятирічний Роман Рудницький, про якого концертові виступи як піяніста й скрипака вже нераз писалося на сторінках української й американської преси, здобув новий, рідкий успіх: филаделфійська Музична Академія, якої Роман є учнем-стипендіятом, влаштовує йому в п'ятницю, 2-го квітня, його власний концерт. Такі концерти влаштовують там здебільша тільки закінченим артистам - абсольвентам, і це мабуть, перший випадок, щоб там з власним концертом виступив 11-річний хлопчина. Ще й до того, Роман у програмі свого концерту, — яка складається з творів Баха, Равеля, Бартока й Де Фая, — вперше гратиме теж свої власні твори, а саме „Три Прелюдії": „Квінти в такті п'ять-четвертих", „Мелодійний прелюд" і „Хроматичний прелюд".

Галина Журба

МІТИ

За вікнами блакитна замріяність лісів
і тужливий крик сови, як самота розпуки,
а тут, у кімнаті батько свічку погасив
і чую його теплі, мов Святвечір, руки.
— Спи, спи спокійно...
Тиша...
В їдальні спроквола,
повагом б'є годинник старечі гейнали,
а на вікнах шамоти рядом посідали,
і „пан з індичим носом" ходить кругом столу.
В безвідді десь гавкіт далекий, і тихо
цвіркун поцвіркує за піччю; лукавий
хтось котить по підлозі на збитки горіхом
і хіхочуть шамоти під листям агави.
Можна спати спокійно...
І тільки зненацька
присниться десь над ранком лютий вовк і качка.

ДОПОМОГОВИЙ ФОНД

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

Велика кількість мистців українців на еміґрації на обох півкулях, — це люди старші яким не легко фізично працювати, та ще тяжче знайти, з огляду на свій вік, взагалі якусь працю. Тому їхні матеріяльні умови часто жалюгідні. Разом з віком приходять різні недуги, а часом і нещасливі випадки, і от тоді наступає вже дійсно трагічний стан. Залишається мистець без праці, без грошей і без сили до дальшої боротьби.

Приходять трагічні вістки із ЗДА, з Франції чи Німеччини, що той чи той мистець тяжко захворів, або покалічився при праці, чи став жертвою нещасливого випадку. Треба б негайно допомогти. Але як? Немає ніяких на те фондів.

І от тому Головна Управа Об'єднання Мистців Українців в Америці вирішила створити фонд допомоги потребуючим українським мистцям.

Управа Об'єднання звернулась із закликом до українських мистців, що перебувають в Америці, з проханням подарувати по одній із своїх праць на влаштування льотерії, — дохід з якої призначений на фонд допомоги.

Мистці радо відгукнулися на заклик Управи і надіслали 36 експонатів на льотерію. Ці експонати складаються з олійних, акварельних образів, графіки і скульптури.

Прізвища мистців, які подарували свої твори на фонд:

Скульптура: А. Павлось, М. Черешньовський, В. Сім'янців, С. Литвиненко, І. Станько, О. Лятуринська.

Малярство і графіка: А. Малюца, Б. Божемський, М. Тулик, В. Соловій, М. Радиш, П. Холодний, М. Вілинський, І. Шухевич, Л. Гуцалюк, М. Мирош, М. Гарасовська-Дацишин, С. Гординський, В. В. Кричевський, М. Мороз, К. Кричевська, Р. Пачовський, М. Бутович, П. Меґик, Л. Морозова, Я. Гніздовський, І. Паливода, О. Дядинюкова, П. Андрусів, Ю. Кульчицький, Н. Стефанів, Л. Кузьма, І. Станько, С. Пастухів, С. Луцик.

Управа Об'єднання вирішила влаштувати льотерію таким способом.

Розпродати 36 квиткіs (стільки є експонатів — отже всі квитки виграють) — по 30 долярів. Коли продається усі квитки - льоси — то це дасть суму 1,080 долярів. Це не дуже багато, але вже можна буде допомогти найбільш потребуючим мистцям.

Вже розпродано 30 льосів і залишилося ще тільки шість. Після продажу решти льосів, улаштується одноденну виставку згаданих експонатів, під час якої власники льосів витягнуть з урни, призначені їм долею числа і відберуть виграний експонат.

Хочу вірити, що ті останні 6 льосів швидко продамо і що незабаром відбудеться льотерія.

Зголошення про бажання купити льос прошу надсилати на адресу Об'єднання Мистців: 149 — 2-nd Ave, Ню Йорк, Н. И. Ціль високо гуманна, варто їй допомогти.

Про день льотерії повідомиться у „Свободі", а також індивідуально всіх тих, які купили льоси.

Сергій Литвиненко
Голова Об'єднання

„ВЕСЕЛІСКО"

У кількох числах канадійського (Торонто) польського часопису „Звйонзковец" за лютий ц. р. вміщено барвистий нарис М. Ваньковича „Веселіско".

Відомий польський письменник Мельхіор Ванькович, що виріс і вріс в польсько-білоруській культурі, виявляє глибоке зацікавлення взаєминами поляків з їхніми сусідами. Звідси його твори з польсько-німецького й польсько-білоруського пограниччя. Звідси й цей його нарис з життя фармерської іміґрації в Канаді, де на мішане весілля з'їхалися різні національності, серед них й українці.

Ось наїхали Мельники з-за Едмонтону: „Були то хлопи чорняві, задираки, вовком дивилися. Піданглізовані, але українською купою тримаються". Напередодні шлюбу молоду виряджали за прастарим звичаєм та співали, як колись:

Вже не буде тебе мати
[дозирати
Медом, вином, ягодками
[годувати...

На другий день кінчились поступки давнім часам, у користь шлюбної сукні з „департамент-стору" з Едмонтону, „не гіршою, як мала її майбутня шваґерка — арійка". Але й на другий день — у день самого шлюбу — не забуто пісень ще із краю:

Не забувай мати,
Що маєш доньці дати
Верети писанисті,
Волики чабанисті...

Гостям не-слов'янам це все було дивно. Вони дивилися „на буйні чуби, що спадали на очі, на парубків, що з них кількох з'явилося у вишиваних сорочках". А ще більше вони здивувалися, коли всі підпили й з якоїсь нагоди розпочалась бійка: „Хлопці, наших б'ють!"...

Але непорозуміння минають. На інших весіллях знову буде танцювати старий Пилип, коли, „здасться, — через пустелі Анатолії, через туркменські нашарування, приплинув з неохопленої далечіні... тисячоліттями просяклий... священний індуський танок".

І це поруч наймодніших джазових танків, співів й кратчастих американських убрань. Так твориться нова нація. Про це один з гостей зауважив: „Чи не є це наш канадійський „melting-pot"? (казан, що все зварює в одно).

І. К.

Ірина Ш. Шуварська

НЕХАЙ НЕ ПОЛОВА...

— Я вам пізніше щось скажу — шепнула Іна. Миронові хотілось погладити її чорне, хвилею спадаюче на плечі, волосся. Але він не рушився, лише дивився на дівчину.

— Іно, — сказав по хвилині, — коли я перед кількома днями приїхав до цього містечка і побачив вас на лекції в свого приятеля, маестра Несторовича, то був готов віддати йому славу, талант і все, що маю, щоб у заміну відступив мені свою ученицю. Ввечері я відчув, що мій концерт приносить вам радість, і тоді дякував Богу, що маю талант. А коли з квітами від публіки отримав ваше запрошення на Святий Вечір, тоді мені захотілось бути незрівняно більше обдарованим і бути безмірно кращим; таким, щоб ви не розчарувались, глянувши на мене зблизька.

Іна дивилась в огонь догоряючої свічки.

— Я не міг не прийти, хоч вчора ще мав виступати в іншому місті... Іно, ви мовчите. Вас неприємно вражають мої слова? Вже більше нічого не скажу!

Дівчина взяла його за руку.

— Ходіть! Ходіть скорше; хай нас не бачать.

Тільки тепер пригадалось Миронові, що він не єдиний гість, що тут бавиться ціле товариство-приятелі Іни. Вона попровадила його до передпокою. Поміг їй одягнути хутро, сам накинув плащ і взяв капелюх.

Вийшли в ясну різдвяну ніч. Ішли тихими, снігом вкритими вулицями. Мовчали. В далині засвистів поїзд. Миронові увились, як тяжко буде прощатись з Іною.

— Ти мені хотіла щось сказати! — заговорив, щоб відогнати небажану думку, і не примітив, як звернувся до дівчини на ти.

Переходили містечком через замерзлу річку. Іна підійшла до поруччя й, дивлячись у срібно-білий спокій, задумано промовила: — Я люблю тебе.

— Іно! — немов гарячий вугіль з попечених рук, впало її ім'я з тремтячих уст мужчини.

— Це єдина чорна плямка в тобі відізвалась. Чому такий колючий жарт?

— Мироне, я сказала правду! — Не розуміючи закиду, дивилась перелякано на нього. Він розгублений стояв перед нею. — Так, Мироне! — Кивнула переконливо головою.

— ... Мене — старого?!

— Тебе негарного! — Засміялась.

Мирон раптово вдихнув повітря і з розмаху обняв і підніс дівчину. Захоплений щастям, і з пошаною до нього, поцілував її обережно в чоло, опускаючи на землю.

— Коханий, світ не снігом, квітами покритий; вдихається п'янке повітря, серце зачароване завмирає. Ще не йдім додому! Перейдемось.

Природа немов для них поклала білі килими, накидала срібла в голі руки корчів та дерев і, відчинивши широко зіркові очі, заніміла, наче хотіла вслухатись у радість двох людей.

Іна зложила руки, мов до молитви, і з глибини її серця вирвалось: „Мамо!"

— Мироне, мені здається, що моя мати іде радісно всміхнена з нами. В один Святий Вечір пережила вона трагедію, і вже до смерти тільки сумно всміхалась.

— Що твоя мати пережила? — схвилювався Мирон.

— Іспит... Вже мала чоловіка й залюбилась в іншому. До тата приходив молодий товариш, учитель музики, грати в шахи. Мати була дуже гарна, і він все частіше відвідував їх. Мовчки дивився на маму, мама на нього. Тато був багато старший від мами і дуже скоро відчув, що він зайва людина. Сильно переживав втрату любови дружини. Прийшла зима. Батьки запросили приятеля на Святий Вечір. По полудні того дня захворів тато. Мусів негайно піддатись операції. Мати, стурбована, все ж раділа при думці, що проведе вечір з Олегом, так звався учитель. Вже не було часу повідомити його про хворобу тата. Він мешкав за містом і не мав телефону. В хвилини ж перед умовленою годиною його приходу, занепокоїлось в мамі сумління й вона втекла до шпиталю.

Тато був в операційній залі. Сильно схвильована побігла до знайомих і там несподівано зустріла Олега. Перепросила його, що не була вдома, і чим скорше залишила приятелів. Олег вийшов за нею. Дивлячись гарячковим зором на маму, сказав, що не був в них, бо довше не годен спокійно приглядатись жінці, яку любить. Своїми ж грішними думками не хотів порушувати святости Різдвяного вечора. Мати здивовано слухала. Олег благав довіряти йому й позволити відпровадити її додому Перелякавшись свого, раптом в безмірне виросло почування, мати майже непритомно крикнула, щоб він, ради Бога, більше не показувався їй на очі, бо присутність його забирає їй спокій; одначе ніколи не забере розуму і тому хай він змилується; хай іде і більше не приходить.

Так вони розстались. Вночі вмер тато. Мати знала, що втратила вірного друга й була невтішна. Після похорону поїхала до свого батька. Незадовго вродилась я...

— Чому ти змінила своє прізвище? — запитав задумано Мирон.

— Після смерти мами й діда адоптували мене чужі люди. Але звідки ти знаєш, що це не прізвище моїх батьків?

— Та ж я той нещасний Олег, Іно!

— Твоє ж ім'я — Мирон!

— Мирон Славетський — моє псевдо.

Іна опустила голову і нічого не відповідала. Під ногами хрустів сніг. На небі блимали зірки, немов от-от розплачуться небесні очі. Дерева і корчі простягали сріблом вкриті руки — перекупки, що продають парчу.

Мирон взяв Іну під руку. Вона піднесла голову. Личко її було безмірно сумне.

— Що з тобою, Іно?

— Краще б я тебе не зустрічала, Мироне. Тепер болючіше відчуватиму самоту.

— Тепер же ж маєш мене!

— Олег, коли прощався з мамою, сказав, що ніколи не буде женитись і цілковито віддасться своєму фахові.

— І тому ти сумна, Іно?

— Невже ж це дивує тебе?

Мирон мовчав. Він відчув, що порожніми видались би цій дівчині слова, якими хотів уневажнити колись сказане слово. Ця дівчина ще не доросла до світської легкодушности, — подумав він. — А може вона її переросла, може в ній промінчик початку до кращого порозуміння людини з людиною? Початок до безперечної вартости слова.

Мовчки йшли вони назад і мовчки подали собі на прощання руки. Не вистачало і Миронові легкодушности на те, щоб розвіяти в коханій дівчині віру в слово, або послабити її вимоги до нього.

IV Міжнародна Студентська Конференція

(За інформаціями Пресової Служби ЦЕСУС-у)

(з.к.) В днях 8-16 січня ц. р. відбулася в Істамбулі IV міжнародна студентська Конференція, скликана Координаційним Секретаріятом Національних Студентських Союзів (КОСЕК), в якій, як повноправні делеґації, взяли участь представники: Англії, Арґентини, Австралії, Австрії, Канади, Коста-Ріко, Данії, Фінляндії, Франції, Греції, Індії, Ірляндії, Ізраїлю, Італії, Лібану, Люксембурґу, Мальти, Мехіко, Німеччини, Норвеґії, Нової Зеляндії, Голляндії, Параґваю, Філіппін, Швеції, Швайцарії, Туреччини, Уруґваю, Шкотії, Юґославії, ЗДА та Золотого Побережжя; в характері обсерваторв були: Чіле, Півд. Африка, Індонезія і Уґанда, а репрезентантів: Колюмбія, Єгипет, Гондурас, Сенеґаль і вільні лотиші.

На підставі звітів Надзірної Ради і адміністративного Секретаря КОСЕК-у, окремі Комісії Конференції — Комісія соціяльних питань, виховання і обміну студентами, інформаційна та допомогова — працювали над виготовленням рекомендацій окремим Національним Студентським Союзом і КОСЕК-у. Із цих рекомендацій слід відмітити: доручення студ. союзом Канади і Філіппін зібрати історії всіх національних студ. союзів і опубліковання їх в одному виданні, створення міжнародної Комісії для досліджения умовин життя студентів поодиноких країн, потвердження Конґазьких резолюцій в справі екзильних студентів і ряд інших.

Окрема комісія Конференції, яка обговорювала базу дальшої діяльности КОСЕК-у підкреслила бажання окремих Національних Студентських Союзів, присітніх на Конференції, працювати для осягнення „світової студентської спільноти". В окремій заяві цієї Комісії зазначено потребу єдности студентів усього світу для протиставлення фактам ламання прав людини й волі виховання, зокрема підкреслюючи необхідність національної незалежности, як передумови інтелектуального, соціяльного й економічного життя та закликаючи всі Студентські Союзи давати моральну піддержку аспіраціям колоніяльних студентів осягнути державну незалежність.

Найзамітнішим фактом Конференції є те, що, не зважаючи на виразну доцьогочасну обережність КОСЕК-у в справах міжнародного політичного характеру, тут створено постійну Дослідчу Комісію академічних вольностей, а що більше — Конференція засудила расову політику в університетах Півд. Африки.

Відсутність делеґації ЦЕСУС-у на Конференції відбита у резолюціях, в яких проминено цілком проблему неіснування прав людини і позбавлення академічних вольностей в СССР, не сформульовано деклярації необхідности національної незалежности й на країни опановані Москвою. Запевнення КОСЕК-у про те, що ЦЕСУСівські пропозиції вислані письмово Конференції взято до уваги, не знаходять ясного підтвердження в тексті резолюцій. Цим унаглядню́ться ще раз незаступима необхідність — безпосередньої участи ЦЕСУС-у на міжнародних студентських форумах.

Сенсаційним моментом Конференції була заява французької делеґації про зірвання відносин їх Союзу з КОСЕК-ом.

На закінчення Конференції обрано нову, чисельно поширену Надзірну Раду КОСЕК-у, яка в свою чергу переобрала на пост адміністративного Секретаря англійця Дж. М. Томпсона, як також двох допоміжних секретарів — американця Інґрама і параґвайця Ібарру.

V Міжнародна Студентська Конференція відбуватиметься, правдоподібно, паралельно із I Міжнародним Студентським Фестивалем Культури.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Понад тисячу осіб на вояцьких вечерницях

Цьогорічний баль (30 січня) „старої войни" — сильно скріпленої наймолодшими ветеранами корейської війни, побив усі дотеперішні осяги. Вула це фактично найбільша і найкраща товариська імпреза української Филаделфії та околиць. На ці вояцькі вечерниці прибули окремими прогулянками з близьких і дальших околиць. Чисельно були заступлені стейти Пенсилвенія, Ню Джерзі, Меріленд а навіть дальший Ню Йорк і др.

О год. 9 вечора точно заграла відома українська оркестра з Ню Йорку під кер. В. Босого. — Заля скоро заповнилася гістьми, прегарні пані в прекрасних вечірніх сукнях, панове в більшості в смокінґах. Досі нічого подібного українська Филаделфія не бачила. На залі багато американських гостей, м. ін. директорка Інтерн. Інституту пані Кемпбелл зі штабом своїх співробітників, старшин амер. армії, американські ветерани українського походження були чисельно заступлені під проводом свойого голови п. Томи Дармограя, теж був присутній їх почесний президент майор М. Дармограй.

З наших провідних громадян зауважено нач. редактора „Свободи" д-ра Л. Мишугу, дальше голову СУА п. Олену Лотоцьку, членів Гол. Управи ОбВУА на чолі з д-ром Ґаланом, Ів. Поритком, Мих. Савчином та сотн. И. Вишневецьким з Ню Йорку, інж. К. Кізюка з родиною з Честеру, інж. Д. Кузика, проф. І. Сенька, родину Бойцунів, д-ра Городиського з Трентону і багато, багато інших.

Дивлячись на танцюючі пари, видавалося, що дивимося на рій мотилів, різних, змінливих красок. — Святковий, безжурний настрій опанував усіх без виїмку. — Всі з гордістю та втіхою подивляли цвіт нашої української молоді, її красу, уроду та її вдоволення, що гідно, по культурному може себе показати.

Голова місцевого Відділу ОбВУА, що влаштовував цю забаву, д-р В. Рудницький, директор „Комітету Вечерниць", веселий і меткий Ів. Одежинський, та аранжер артист Володимир Мельник, з вдоволенням та радістю робили все, щоби чисельна маса симпатичних гостей добре бавилася, що зрештою й осягнули.

Несподіванкою для гостей був мистецький виступ симпатичного балетного гуртка ОДУМ, під артистичним проводом М. Креґера („старого" вояки), що групами відтанцював кілька гарних танків, а м. н. і українських тематикою. Теж чарувала своїм милим голосом п. Зеня Лавришко із Ню Йорку.

Кульмінаційним моментом вечора о год. 12 опівночі був хоровід прегарних пань, що дефілювали під звуки живого маршу перед жюрі в складі пань: О. Лотоцької, Віри Левицької, Ліди Шашарівської „спеців від краси" пп. Т. Бак-Бойчука, ред. Богдана Кравцева, проф. В. Романенчука, ред Остапа Тарнавського і д-ра В. Рудницького. Тяжко було визнати перших з найкращих, але по довгих ваганнях, під рясні оплески, вирішено: королеву балю п-у Тетяну Бабій та княжними п-у Богдану Кізюк і п-у Ірину Лимаренко. Їм вручено багато цвітів та багаті дарунки, які подарували місцеві українські купці зі СУКІН, знані зі щедрої жертвенности.

Над гарними декораціями, що прикрашували залі, безкорисно трудилися учні Мистецької Школи під проводом проф. П. Мегика та корейського ветерана — члена ОбВУА побр. Романа Василишина.

Трудно в короткім репортажі передати це все, що переживалося на цих прекрасних вечорницях, та хто на них був, той довго їх буде пам'ятати.

М. С.

Вояцькі вечерниці у Филаделфії.

Ню Йорк, Н. Й.

Перед Шевченківським Концертом.

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Послушні заповітові Великого Поета, українці Ню Йорку й метрополітальної округи відзначать 140-літні роковини його народження традиційним Шевченківським Концертом, що його цього року, під протекторатом Наукового Товариства ім. Т. Шевченка та Комітету Об'єднаних Американсько - Українських Організацій м. Ню Йорку, влаштовує в неділю 4. квітня о год. 3.30 пополудні, в залі Фешен Інституту український хор „Думка".

Цьогорічні роковини збігаються із 80-літнім ювілеєм Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, що вже 80 років голосить українську правду по цілому світі. Для того теж хор „Думка" доклав усіх зусиль, щоб цьогорічний концерт випав особливо святочно.

І так концерт почнеться „Заповітом" Вербицького у виконанні баритона О. Стецури та біля 120 осіб Мішаного хору, „Хору „Думка" та Української Симфонічної Оркестри, після цього святочну промову виголосить голова НТШ в Америці проф. Р. Смаль-Стоцький.

В дальшій програмі: інсценізації „Великого льоху" й „Відьми" у виконанні акторів Театральної групи м. Ню Йорку з участю реж. О. Добровольської та реж. Й. Гірняка. Концерт закінчиться виступом хору „Думка", що виконає кілька пісень до слів Шевченка „а капелля" та в супроводі Симфонічної Оркестри.

Шевченківські святкування кожного року збирають численну українську публіку, що масово приходить віддати поклін Великому Поетові. Коли додати небуденність програми цьогорічного Шевченківського концерту та й те, що дохід із нього призначений для Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, треба сподіватися, що заля Фешен Інституту (1500 місць) буде заповнена вщерть.

Управа хору „Думка" прохає подбати про квитки заздалегідь та заповняти залю вже від год. 3:00, щоб в той спосіб уможливити точний початок концерту.

А. О.

Збори Жіночого Виставового Комітету.

В дні 22 лютого 1954 відбулися Ліквідаційні Збори Жіночого Виставового Комітету, в Ню Йорку за 1954 рік. Цей Комітет добре відомий нашому загалові зі своєї праці при влаштуванні української жіночої виставки в рямцях міжнародної жіночої виставки.

Загальний звіт з діяльности Виставового Комітету подала голова п. К. Пелешок. Опісля слідували звіти секретарки п. Бартко, скарбнички п. Степаняк та поодиноких голів комісій. По дискусії над звітами обговорено позитиви та неґативи виставки і подано загальні вказівки на майбутнє. Після звіту Контр. Комісії Збори уділили абсолюторію уступаючому Комітетові, дякуючи одночасно за його працю при влаштуванні виставки в минулому році. Збори винесли при цьому одноголосно постанову продовжувати так гарно започатковану і корисну працю і також цього року взяти активну участь в Міжнародній Жіночій Виставці.

Учасники Зборів приступили з місця до підготови осінньої виставки 1954. Після вибору Президії в складі пань: Іванна Бенцаль, голова; Ольга Томашівська, заст. гол.; д-р Ольга Плаксій, секретар. Збори вибрали виставовий Комітет і Контральну Комісію в такому складі: 1) Члени Комітету: п. К. Пелешок, голова; д-р О. Плаксій, 1-ша містоголова; п. С. Галичин, 2-га містоголова; п. З. Лавришко, секр., п. М. Головей, скарбник; голови Комісій: п. Ю. Купчинська, організаційна, п. М. Яворська, інформація; п. Д. Степаняк, мистецька; п. М. Макарушка, господарча, п. І. Повзанюк, пропаґанда; п. І. Рожанківська, програмова; п. І. Бенцаль, фінанси. Контральна Комісія: п. О. Томашівська, голова; п. Сагайдаківна і п. Н. Хомут, члени. Делеґатки до Міжн. Вист. Комітету: п. К. Пелешок, п. д-р О. Плаксій та п. М. Демидчук.

Після виборів предсідниця Президії висловила присутнім признання та вдячність за їхнє розуміння справи та закрила Збори.

О. П-ій.

Бейон, Н. Дж.

Жалобні Сходини.

В неділю, 7 березня 1954 в залі Українського Народного Дому, українська громада, за ініціятивою Організації Оборони Чотирьох Свобід України — Відділ в Байоні, відбула Жалобні Святочні Сходини для відзначення 4-тої річниці геройської смерти сл. пам'яті ген. хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича. Цього ж дня в обох українських церквах відслужено заупокійну панахиду, з відповідними проповідями. Ввечорі о годині 6-тій старше громадянство і діти зібралися в Українському Народному Домі, щоб з болем й смутком склонити свої голови перед маєстатом геройської смерти Тараса Чупринки. Святочні сходини відкрив голова місцевого Відділу ООЧСУ п. Микола Кормелюк та попросив присутніх повстанням з місць та однохвилинною мовчанкою вшанувати пам'ять національного Героя.

Святочну промову виголосив редактор Василь Качмар. Доповідач у своїй глибоко змістовній доповіді представив присутнім образ великої української людини, революціонера, борця і державного мужа Тараса Чупринку — Романа Шухевича. Він понад своє особисте, понад власний навіть біль і терпіння — ставив обов'язок супроти батьківщини. Сходини закінчено відспіванням гимну — „Ще не вмерла Україна" і „Не пора!"

Присутній.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі у домі культурної родини.

Закарбовуймо минуле для майбутнього

(Закінчення зі стор. 2)

закарбувати для пам'яті майбутніх поколінь.

Викинені політичними умовами з рідної землі, ми розбрилися по всьому широкому світі і тут часто згадуємо старше покоління як щось нам дороге і рідне, цю муравлину працю українського народу на рідних землях.

Ми свідомі того, що ця муравлина праця українського народу під умілим проводом видніших наших громадян, які очолювали нашу церкву, державу, чи такі установи, як „Просвіта" „Рідна Школа", „Сільський Господар", наукові чи літературно-мистецькі організації, різні види кооперації, жіночі чи молодечі товариства, політичні партії і фахово-станові об'єднання, в тому леґальні або підпільні військові організації, зробили з нас зовсім зрілу і модерну націю.

Одначе останні події на наших землях (переслідування, розстріли і заслання найсвідомішого активу), не дають нам ніякої запоруки, що по кількох десятках років такого жорстокого режиму щонебудь залишиться в пам'яті народу з нашого славного минулого для майбутніх поколінь. Одинока надія на нас, скитальцях, що розбрилися по світу, а зокрема на українській провідній верстві, українській інтеліґенції, що себе зберегла від знищення. Ми мусимо з пам'яті, у формі споминів, монографій, збережених джерел і оповідань ще живих старших провідних громадян списати і видрукувати все те, що відноситься до життя і творчої діяльности поодиноких провідників та організацій і тим способом зберегти для історії.

Коли б ми того не зробили, то візьмемо на себе великий і непростимий гріх перед нашими предками і перед нашими нащадками. Гріх, якого нічим не зможемо змазати з нашого імени.

Ми повинні це зробити ще й тому, що шляхетні приклади наших батьків, друзів, знайомих заохочують і нас до шляхетних чинів до активної праці для власного народу, бо „сто разів краще бути слугою свого народу, ніж героєм чужого".

Спомини про життя і працю визначних людей пригадують нам, що кожний із нас також може щось доброго й гарного зробити для свого народу навіть на еміґрації і те „щось" залишити своїм наслідникам на спомин і науку.

Вступайте в члени УНСоюзу!

УВАГА: Кентон, Акрон, Клівленд, Лорейн, Понґставн, Шарон!

Слухайте дня 28-го березня 1954 р., українські передачі англійською мовою із радіостанції: КЕНТОН, ОГАЙО:

WHBC — 1480
WHBC-FM — 94.1
год. 4:00 попол.
WCMW — 1060
год. 6:00 попол.

Комітет, Укр. Народ. Мистецтва при Філії У.К.К. — Кентон.

ХРОНІКА МОНТРЕАЛЮ, КАНАДА

Метро в Монтреалі.

По усильних домаганнях мешканців метрополії Канади міста Монтреалю комісія транспортова при міській раді рішила почати перші вступні приготування до побудови підземної залізниці т. зв. Метра. Монтреал належить до найстарших міст Канади і тому має в центральних дільницях деякі дуже вузькі вулички. В деяких годинах головніші вулиці є так заблоковані автами, що це надзвичайно утруднює взагалі рух населення. До цього треба замітити, що великий Монтреал має тепер більш півтора мільйона населення, а простір його є більший, як Ню Йорку. Супроти такого стану речі підземна залізниця т. зв. субвей, являється конечністю. На разі є проєктовані лиш дві найважніші артерії. Треба теж замітити, що місто Торонто випередило Монтреал в побудові метра, якого будова вже доходить до кінця і вже мабуть весною буде відданий до загального користування.

Перебудова каналу Сен-Лоренс.

З надзвичайним захопленням приймає місто Монтреал щораз то нові вістки про прихильне наставлення американських урядових чинників, а головно згоду стейту Ню Йорк на перебудову великої ріки, а радше притоки Сен-Лоренс, щоб вона була здібна до плавби великих кораблів. Коли б це діло було покінчене, то варттість і так дуже великого монтреальського порту надзвичайно зросте. Після розбудови ріки місто Монтреал стало б одним із найбільш торговельних міст світу.

Посол Старчевський в Монтреалю.

З нагоди 40-річчя тов. „Просвіта" в Монтреалі відбувся при вул. Сентер величавий бенкет при дуже великій скількості приявних. Було запрошених дуже багато делеґатів від різних установ та духовенство греко-католицьких та православних церков. Надзвичайно приємно випав виступ прибулого спеціяльно на це торжество новообраного посла до федерального парляменту в Оттаві посадника доволі великого міста Ошави п. Старчевського. З його промови виявилось, що він є вихованком давньої рідної школи, що була зорганізована при товаристві „Просвіта". Він закликав приявних до щирої праці для української справи в Канаді.

Український Тиждень на Мек-Гіл Університеті.

Останніми часами, головно через наплив нової еміґрації, число університетської молоді на високих школах в місті Монтреалі дуже збільшилося і доходить сьогодні до кількадесяти. При університеті Мек-Гіл зорганізовано український клюб на якого голову обрано п. Любу Слюзар. На жаль, не всі українці вписались до цього українського клюбу, деякі з них ще „стидаються" признатись до своєї народности, хоч університетські власті дуже прихильно відносяться до української справи.

Мин. року, заходом цього ж українського клюбу зорганізовано в днях від 2—7 листопада т. зв. „Український Тиждень на Мек-Гіл університеті". М. і. у програмі „Українського Тижня" в четвер 5 листопада відбувся у великій університетській залі концерт славної української скрипачки Донни Гресько, яка приїхала сюди із Ню Йорку.

Діяльність Пласт-Прияту.

Допоміжною організацією до пластового уладу є Пласт-Прият. Останньо відбулися загальні збори, на яких обрали нову управу та Контрольну Комісію. Головою обрано п. інж. Миколу Дідуха, місто гол. п. Мих. Мончака, секретарем п. інж. Савку, скарбничкою п Марію Барановську, а п'ятим членом паню Мариняк. До Контрольної Комісії обрано пп. Лебедя, Бринявського та Мастикаша.

Головним завданням Пласт-Прияту є придбання пластового дому; на нього призбирано досі лише три тисячі. Новий уряд постановив, щоби перейти головно по батьках пластунів із декляраціями на пластовий дім.

Українські катедри на Французькому Католицькому Університеті.

В цьому шкільному році на Французькому Католицькому університеті урухомлено слідуючі катедри з ділянки українознавства: д-р Донцов викладає — Українська Література; д-р Русов — Переклади з української мови на англійську; д-р Залеський — Слявія ореинталіс та Семинар української мови; мґ. Бринявський (в заступстві о. д-ра Назарка, що перебуває в Римі) — Історія Унії на Україні; мґ. Ю. Левицький, як асистент о. Залеського — Перший, другий та третій курс української мови.

Цього року записалось поважне число слухачів, однак беручи під увагу таку чисельну українську групу в місті Монтреалі, то зацікавлення катедрами українознавства є доволі мале.

Листопадова Академія.

Дня 7 листопада заходом монтреальського Відділу КУК уладжено в знаній залі Плато-Голл листопадову академію. Після відкриття головою КУК-а п. Гукала та апелю військовиків, хор т-ва „Просвіта" відспівав низку пісень, з яких найкращою була пісня „Ой, з-за гори чорна хмара встала". Знаменитий реферат про листопадовий зрив виголосив інж. О. Вачинський. Після цього слідував сольоспів п. Гаєвої та виступ православної громади св. Софії. Пані Шумська віддеклямувала „Баляду про побратима", а кінцевою точкою був виступ хору УНО під мистецьким проводом проф. Городовенка.

На загал академія випала далеко слабше, як минулими роками.

Закінчення сезону Спорт. Тов. „Україна".

В неділю, 8 листопада в залі читальні „Просвіта" в дільниці Пойнт-Сен-Чарль відбувся чайний вечір при великій участі приявних. Приготовлено кілька скечів, а сензаційною точкою вечора, який з'єднав загальне признання, був виступ жіночого квартету під проводом пани Стефи Захарчук. Мусимо признати, що всі імпрези уладжені спортовим товариством „Україна" завершуються успіхом в Монтреалі.

Перебудова церкви Св. Михаїла поступає вперід.

Осередня парафія св. Михаїла в Монтреалі не мала досі репрезентативної церкви: Богослуження відправлялись тягом у „бейсменті", який ще був побудований зараз на початках тієї парафії менш-більш сорок літ тому. Мин. року за почином нового пароха о. Купніцька почато перебудову на гарну церков. На тих самих фундаментах і мурах буде побудована висока та простора церква.

Ювилейні святкування 40-річчя Т-ва „Просвіта".

Тому сорок літ за ініціятивою тодішнього пароха було основано на взір галицьких читалень „Просвіта" теж і в Монтреалі подібне товариство. Належить воно до найстарших, можна сказати піонерських освітніх товариств в Канаді.

З нагоди цього ювілею відбувся в неділю 18 жовтня в годині 3-тій попол. концерт у великій залі Монюмент Нешенел. Цей концерт був дуже гарно приготований і виказав багатобічну діяльність цього товариства.

Концерт закінчено живим образом, що зображував ролю „Просвіти" в житті народу.

Копальні асбесту в провінції Квібек.

Коло сто миль в напряму на Шербрук від Монтреалю лежить невелике містечко Асбестос, де є копальні преціннного мінералу асбесту. Приміненння асбесту до індустрії росте з кожним днем, тому ці копальні раз-у-раз розбудовуються. Копальні в Асбестос набрали розголосу підчас недавніх страйків, в яких інтервеніювала поліція та військо. Цікаве, що католицькі робітничі організації стояли по стороні домагань страйкуючих робітників. Українська група знайшлася підчас страйку в дуже тяжкому положенні, не знаючи по чий стороні стати та через це дуже потерпіла. Останньо працює там інж. Петро Хмара. На Асбестос, як місто великих можливостей, українці повинні звернути більшу увагу.

В. Л.

ВАМ НЕ МОЖЛИВО ОБІЙТИСЬ БЕЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, А НАЙКРАЩЕ І НАЙПЕВНІШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДАСТЬ ВАМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ!

Посмертна Згадка

СТЕФАН ЗАВАДОВСЬКИЙ, член відд. 210 УНСоюзу в Бронксі, Н. Й., помер по довгій й тяжкій недузі 14-го березня 1954 р., в 62 році життя. Покійний був предсідником і касієром згаданого відд. Походив зі села Вигнанці Горішні, пов. Чортків. Похорон відбувся в середу, 17-го березня з похоронного заведення до костела St. Antony, від так на цвинтар St. Rymonds, Bronx, N. Y. Оставив в омутку дружину Марію, двох синів, дві дочки, двох зятів і 3 внуки. — В. Й. П.!

М. Франко, секр.

ПОДЯКА

Складаємо оцим сердечну подяку всім, що взяли участь у похороні

бл. п. Павла Левуша

Щира подяка від Родичів всім людям, що відвідували Покійного в похороннім заведенню та що прибули з далеких сторін на похорон, віддаючи тим Йому останню прислугу.

Дякуємо всім, що зложили квіти та востаннє на цій землі прикрасили Нашого Любимого Сина.

Дякуємо всім, що співчували в нашому смутку, жертвували Служби Божі по багатьох церквах і монастирях.

Дякуємо членам відділу УНСоюзу, де Павло був членом та за кожне добре учинене діло.

Дякуємо Отцеві В. Довговичеві, що уділив останню прислугу, за всі похоронні відправи і за провід в похороні.

Дякуємо всім Знайомим і незнайомим, які присилали вислови співчуття по втраті Нашого Любимого Сина.

Горем прибиті

Родичі — ГРИГОРІЙ і ТЕКЛЯ ЛЕВУШ
рідні БРАТИ та СЕСТРИ.

✝

Ділимося сумною вісткою з нашими Рідними і Знайомими, що з волі Всевишнього відійшла від нас 23-го березня 1954 р., наша Найдорожча Дружина й Матір

бл. п. АНАСТАСІЯ ДЗІВАК,

проживши заледви 37 років. Похорони відбудуться в суботу, 27-го березня 1954 р., О ГОД. 9-ій РАНО З ПОХОРОННОГО ЗАВЕДЕННЯ П. ЯРЕМИ, 129 Е. 7-ма вул., в Ню Йорку, на які запрошують горем прибиті

чоловік ІВАН ДЗІВАК
син ВОЛОДИМИР
дочка МАРТА.

IVAN DZIVAK
191 McKibbin St., Brooklyn 6, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 3252. Образливий.

— Якого злочину він допустився? — запитала королева. — Він прийшов до Антору, щоб забити вас, моя королево! — відповів Томос.

— Я не вбиваю жінок, і я не прийшов сюди, щоб вас забити, — сказав Тарзан. — Так тоді, що ви робите тут? — спитала королева.

— Я вже два рази виясноював цьому червоному чоловікові, як я сюди прийшов, — відповів Тарзан. — Запитайтеся його. Я змучений, щоб виясновати.

З диким ревом Томос витягнув свій меч і скочив вперед. — Дурний дикун ображає мою королеву, — заричав він. — За це я його вб'ю.